

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA
BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2021–2022

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Hrušková

Specifika pěstounské péče, praxe a problémy

Praha 2022

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART-TIME STUDIES

2021–2022

BACHELOR THESIS

Lucie Hrušková

Specifics of Foster Care, Practice and Problems

Prague 2022

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....

Lucie Hrušková

Poděkování

Děkuji PhDr. Ivaně Shánilové, Ph.D., za její odborné vedení, cenné připomínky, vstřícnost a plnohodnotnou podporu, kterou mi poskytovala po celou dobu zpracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Cílem této práce je zjistit a popsat, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR. Teoretická část se zabývá objasněním pojmů týkajících se náhradní rodinné péče, motivací žadatelů k podání žádosti o pěstounskou péči, rozdělením náhradní rodinné péče. Praktická část obsahuje kvalitativní výzkum, při kterém byla metodou rozhovoru zjišťována motivace žadatelů o pěstounskou péči.

Klíčová slova

Adopce, dítě, motivace, náhradní rodinná péče, pěstounská péče, rodina, sociálně-právní ochrana dítěte.

Annotation

The bachelor thesis is divided into theoretical and practical part. The aim of this work is to find out and describe what motivates applicants for foster care to accept a child into the family and identify the causes of the lack of foster parents in the Czech Republic. The theoretical part deals with the clarification of concepts related to substitute family care, motivation of applicants to apply for foster care, the division of substitute family care. The practical part contains qualitative research, in which the motivation of applicants for foster care was determined by an interview method.

Keywords

Adoption, child, family, foster care, motivation, social and legal protection of child, substitute family care.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	9
1.1 Význam rodiny	9
1.2 Formy náhradní rodinné péče.....	11
1.3 Proces zprostředkování a svěření dítěte do PP	14
2 NÁHRADNÍ PĚSTOUNSKÁ RODINA	16
2.1 Důvody přijetí dítěte do rodiny	16
2.2 Identita dítěte v náhradní rodinné péči	17
2.3 Dítě v náhradní rodinné péči a jeho potřeby	20
3 PĚSTOUNSTVÍ JAKO POSLÁNÍ	24
3.1 Největší úskalí pěstounství	24
3.2 Pěstounské kompetence.....	25
3.3 Kontakt s biologickou rodinou a jeho vliv na děti	27
3.4 Doprovázení a podpora pěstounů	27
3.5 Vzdělávání pěstounů	29
PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	32
4.1 Cíl výzkumu	33
4.2 Výběr výzkumného vzorku	34
4.3 Použitá metoda a postup zpracování dat	34
5 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE	36
5.1 Výzkumný vzorek	36
5.2 Analýza rozhovorů	36
5.3 Závěr výzkumu.....	44
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	48
SEZNAM ZKRATEK	51
SEZNAM PŘÍLOH	52

ÚVOD

Bakalářská práce se zaměřuje na rodiny jednotlivců, kteří se rozhodli stát pěstouny.

Motivací pro vytvoření této práce je autorčin mnohaletý zájem o náhradní rodinnou péči, se zájmem o adopci a pěstounskou péči především romských dětí. Tato práce se zabývá problematikou opuštěných nebo nechtěných dětí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Cílem bakalářské práce bude zjistit, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR.

V teoretické části bude popsána náhradní rodinná péče, motivace žadatelů k přijetí cizího dítěte do rodiny, zprostředkování náhradní rodinné péče, vymezení a rozdělení základních pojmů týkajících se náhradní rodinné péče, vzdělávání pěstounů a možná úskalí této profese. Tato část práce shrnuje základní, v současné době dostupné informace týkající se pěstounské péče. Prostudování velkého množství odborné literatury v kombinaci s osobní zkušeností umožnilo autorce seznámit se s problematikou v teoretické rovině a na základě takto získaných informací se při realizaci empirické části mohla lépe orientovat v této oblasti.

V praktické části bude za úkol pomocí kvalitativního výzkumu zjistit, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR.

Autorka má záměr provádět kvalitativní výzkum formou rozhovorů, bude použito jedenáct otázek, které v případě nutnosti doplní pomocnými dotazy. Respondenti jsou vyhledávání pomocí sociální sítě Facebook.

V praxi lze tuto práci například využít, aby se v ČR nastavila právní úprava tak, aby bylo co nejvíc vhodných, nikoliv pouze proškolených pěstounů, kteří ani nemusí být v registru žadatelů o pěstounskou péči.

TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Rodina je základní jednotkou společnosti. Rodičovská láska je přirozenou potřebou dítěte. Rodiče se o dítě od narození starají a uspokojují jeho základní potřeby: biologické, sociální, psychické, ekonomické. Pečují o něj, milují ho a hýčkají. Přirozené rodinné prostředí má pozitivní vliv na jeho psychomotorický a psychický vývoj. Dítě potřebuje trvalou citovou vazbu. Základem je klidné a bezpečné prostředí. Jen tak mohou děti získat pocit vnitřní jistoty a být si jisté, že se mají na koho spolehnout.

1.1 Význam rodiny

Dítě vidí rodinu jako první model společnosti, se kterým se vůbec v životě setká. Rodina dítě formuje okamžitě od narození, podle vlastních postojů a tradic. Rodina je forma dlouhodobého, solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky toho, co je rodina, jsou sociokulturně podmíněny. Patří k nim např. společné bydlení a příslušnost ke společné příbuzenské linii.

Jak uvádí Matějček¹, v rodině s dětmi dochází k uspokojování základních potřeb:

- *„první je potřeba stimulace, kdy dítě stimuluje činnosti rodičů. Dochází k ovlivňování žádoucím směrem. Děti rodičům poskytují jakýsi druh zábavy a nepřipouští se zde vůbec možnost nudy. Rodiče tak uspokojují své potřeby orientovat aktivity svých blízkých žádoucím směrem. V souvislosti se získáváním zkušeností dochází k postupnému dosažení životní moudrosti;*
- *potřeba učení úzce souvisí s „učení se rodičovství“. Rodiče se vzhledem k výchově svých dětí neustále něčemu učí a zdokonalují své dovednosti;*
- *jedna z dalších potřeb je pocit bezpečí a jistoty. Tento pocit zajišťují dětem právě rodiče. Ale nejen rodiče jsou dárci tohoto vzácného pocitu. I děti dávají svým rodičům*

---

¹ MATĚJČEK, Z., 1986. *Výbor z díla*. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 15–16. ISBN 80-246-1056-6.

pocit zázemí a zakotvenosti, bez kterého by rodiče nemohli patřičným způsobem zajišťovat výchovu svých potomků;

- *potřeba společenského uznání, uplatnění a společenských hodnot je další důležitá věc ve spokojeně fungující rodině;*
- *speciální kategorii tvoří rodiče, kteří vychovávají další generaci naší společnosti. Právě rodiče vštěpují svým dětem základní hodnoty, které jsou nezbytné pro správné fungování společenského systému;*
- *poslední je potřeba otevřené budoucnosti. Každý jedinec má v životě nějaký cíl. Ať už je ten cíl jakýkoliv, dává našemu životu smysl a chuť ho prožívat. Právě děti jsou pro rodiče tím smyslem jejich společného života. Děti tak utváří budoucnost svých rodičů.*²

Dle Matějčka poskytuje rodina dítěti něco nepostradatelného a jedinečného. Je to pocit bezpečí a opory. Ačkoliv se mohou vychovatelky v ústavěch snažit sebevíc, jejich láska je vždy rozdělena mezi všechny děti v zařízení. Děti se potom stávají citově chudými a příliš uzavřenými vůči přijímání citových podnětů zvenčí. Tento pocit v nich zůstává a projevuje se v jejich dalším životě – ať už při nedůvěře k ostatním lidem, a s tím spojeným vytvářením mezilidských vztahů, nebo při výchově svých dětí, kterým se dostane stejně málo lásky jako jejich rodičům. Vzniká tak začarovaný kruh, ve kterém se předává citová chudoba z pokolení na pokolení.³

„Moderní věda tedy objevila starou pravdu: dítě potřebuje lásku!“⁴

---

² MATĚJČEK, Z., 1986. *Výbor z díla*. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 15–16. ISBN 80-246-1056-6.

³ MATĚJČEK, Z., 1986. *Výbor z díla*. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 38. ISBN 80-246-1056-6.

⁴ MATĚJČEK, Z., 1986. *Výbor z díla*. 1. vyd. Praha: Karolinum, s. 39. ISBN 80-246-1056-6.

1.2 Formy náhradní rodinné péče

Výchova dětí a péče o jejich zdravý vývoj je především právem a povinností obou rodičů. Ne všichni rodiče se však mohou nebo chtějí o své děti starat. V situacích, kdy děti nemohou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině, je třeba hledat optimální formu náhradní péče, což je též jedním z úkolů orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

Formy náhradní rodinné péče jsou upravené zákonem č. 89/2012 Sb.

Osvojení

Mezi osvojiteli a dítětem vznikají z hlediska práva stejné příbuzenské vztahy jako mezi rodiči a dětmi, příbuzenské vztahy dítěte s původní rodinou rozhodnutím soudu o osvojení zanikají. Osvojitelé jsou zapsáni v rodném listu dítěte na místě jeho rodičů a stávají se zákonnými zástupci dítěte s veškerou rodičovskou odpovědností. Dítě získává příjmení osvojitelů. Osvojení nelze zrušit po uplynutí tří let od rozhodnutí soudu o osvojení (nebylo-li osvojení v rozporu se zákonem)⁵.

Osvojitelé mají ze zákona povinnost informovat osvojené dítě o skutečnosti osvojení, jakmile se to bude jevit vhodné, nejpozději však do zahájení školní docházky.

Péče o dítě v osvojitelských rodinách nepodléhá ze strany státních institucí žádnému zvláštnímu dozoru. V případě zájmu či potřeby mohou rodiny využívat podporu nestátních organizací, které se této oblasti věnují nebo se obrátit na oddělení sociálně-právní ochrany dětí obcí s rozšířenou působností.

Osvojit lze v současnosti i zletilého, a to v případě, není-li to v rozporu s dobrými mravy⁶.

---

⁵ § 794–845 odst. 2 občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶ § 846 odst. 2 občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Kdo může osvojit dítě

Osvojitelem se může stát zletilá osoba, která by měla být dostatečně zralá, aby byla schopna o dítě pečovat a zajistit jeho řádnou výchovu a všestranný zdravotní, psychický a sociální rozvoj.

- Mezi osvojitelem a osvojencem by měl být přiměřený věkový rozdíl, zpravidla ne menší než 16 let, horní věkovou hranici zákon nestanovuje.
- Společně dítě mohou osvojit jen manželé.
- Chce-li dítě osvojit jen jeden z manželů, musí mít souhlas druhého.
- V případě soužití registrovaných partnerů může dítě osvojit jen jeden z nich; v případě soužití partnerů, kteří nejsou sezdaní, může dítě osvojit jen jeden z nich.
- Dítě může osvojit i jednatlivec (osoba, která žije sama bez partnera).
- Skutečnost, že žadatel již má děti biologické či svěřené do náhradní rodinné péče, nebrání tomu osvojit si další dítě.
- Zdravotní a psychický stav žadatele by neměl výrazně omezovat jeho pečovatelské a výchovné schopnosti.
- V případě, že má žadatel záznam v rejstříku či opisu rejstříku trestů, posuzuje se závažnost tohoto činu ve vztahu k jeho pečovatelským a výchovným schopnostem.⁷

Kdy osvojení není možné

Mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. Toto omezení neplatí v případě náhradního mateřství. (Osvojit dítě tedy nemůže jeho babička ani jeho zletilá sestra, avšak teta či strýc by mohli dítě osvojit. Je však vždy na individuálním posouzení soudu, zda by osvojení v daném případě bylo ku prospěchu dítěte.)

Zprostředkovat osvojení mohou v České republice pouze státní instituce.

Ke zprostředkování nedochází v případě tzv. přímé adopce. Jedná se o situace, kdy rodiče přivolí k osvojení dítěte ve vztahu k určité osobě. Tehdy posuzování probíhá až v průběhu soudního řízení o svěřeni dítěte, které je zahájeno na základě návrhu podaného budoucími osvojiteli.⁸

---

⁷ § 846 odst. 2 občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸ § 794–845 odst. 2 občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pěstounská péče

Pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, při které pěstoun o dítě osobně pečuje a je zodpovědný za jeho výchovu. Z právního hlediska ale mezi pěstounem a dítětem nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem, jako je tomu v případě osvojení. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech a nemá k dítěti vyživovací povinnost. K výkonu mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte (zpravidla biologického rodiče dítěte), případně soud.

O pěstounské péči soud rozhoduje na dobu, po kterou trvá překážka bránící biologickým rodičům dítěte v osobní péči o něj. Jedná se o institut, který by měl dítěti pomoci překlenout dlouhodobější složité období v životě, kdy jeho vlastní rodina nemůže plnit svou základní úlohu. Některé děti pobývají v péči pěstounů několik let, jiné v této formě péče zůstávají až do své zletilosti.

Děti svěřené do pěstounské péče zpravidla své biologické rodiče znají. Pěstouni mají povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho biologickými rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Pěstouni mají také povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak.

Jedná se o státem podporovanou formu náhradní rodinné péče. Dávky pěstounské péče by měly zajišťovat základní hmotné zabezpečení dítěte a zároveň zohledňovat náročnost této péče poskytováním odměny pěstounovi. Podpora pěstounské péče je dále zajišťována také nastavením systému odborných služeb pro náhradní rodiny. Pěstouni mají povinnost uzavřít zpravidla s doprovodnou organizací či úřadem dohodu o výkonu pěstounské péče, která upravuje podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností pečujících osob.

Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu a jedině soud může také rozhodnout o jejím zrušení. Může tak učinit pouze ze závažných důvodů, vždy ale musí pěstounskou péči zrušit v případě, že o to požádá pěstoun. Pěstounská péče zaniká nejpozději nabude-li dítě plné svéprávnosti, jinak jeho zletilostí.⁹

---

⁹ § 958–970 odst. 2 občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a § 47 zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Poručnictví

Je další forma náhradní rodinné péče, o kterou se jedná v případě, že dítě nemá ani jednoho rodiče, který má vůči svému dítěti rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Soud v těchto případech stanoví dítěti poručníka podle § 928 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb.: *„poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost“*.

Svěření dítěte do péče jiné osoby

Poslední formou je svěření dítěte do péče jiné osoby podle § 953 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. Zde se uvádí: *„svěření dítěte do osobní péče pečující osoby nenahrazuje pěstounskou péči, před-pěstounskou péči ani péči, která musí předcházet osvojení. Má přednost před péčí o dítě v ústavní výchově“*.

O svěření dítěte do péče jiné osoby rozhoduje soud, který dá přednost blízké osobě před jinou osobou. To musí být v souladu se zájmy dítěte.¹⁰

1.3 Proces zprostředkování a svěření dítěte do PP

Podání žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností v místě trvalého pobytu žadatele (v případě manželů v místě trvalého pobytu jednoho z nich). Formulář žádosti lze získat přímo na úřadě nebo je též ke stažení na stránkách MPSV.

Posuzování žadatelů obecním úřadem obce s rozšířenou působností – obecní úřad provede sociální šetření v rodině žadatelů v místě jejich faktického bydliště. Po shromáždění potřebné dokumentace (zpráva o zdravotním stavu, majetkových poměrech atd.), která je předepsanou součástí žádosti, postoupí obecní úřad žádost příslušnému krajskému úřadu. K žádosti připojí své stanovisko.¹¹

Posuzování žadatelů krajským úřadem – krajský úřad zajistí psychologické vyšetření žadatelů a posouzení jejich žádosti posudkovým lékařem. Zároveň zařadí žadatele do

---

¹⁰ § 928 odst. 2 občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

přípravných kurzů na přijetí dítěte do pěstounské péče. Odborné posouzení žadatelů se zaměřuje především na charakteristiku jejich osobnosti, na jejich psychický a zdravotní stav s ohledem na předpoklad k výchově dítěte. Též se posuzuje motivace žadatelů, která vedla k podání žádosti o svěřeni dítěte do pěstounské péče, kvalita jejich vztahů a stabilita jejich rodinného prostředí. Mimo jiné se také zjišťuje postoj ostatních členů rodiny k přijetí dítěte do této formy náhradní rodinné péče. Součástí odborného posouzení je i zhodnocení přípravy na přijetí dítěte do pěstounské péče.

Rozhodnutí o zařazení nebo nezařazení do evidence – na základě poznatků z předchozího odborného posouzení vydá krajský úřad správní rozhodnutí o zařazení nebo nezařazení žadatelů do své evidence pěstounů pro účely zprostředkování náhradní rodinné péče. V případě nesouhlasu žadatelů s výsledkem rozhodnutí existuje možnost odvolání.¹²

Výběr rodiny pro dítě – krajský úřad vede také evidenci dětí, jejichž situace vyžaduje svěřeni do pěstounské péče. Výběr rodiny pro konkrétní dítě se odvíjí od potřeb dítěte a od schopnosti budoucích pěstounů tyto potřeby naplnit.¹³

Navazování kontaktu s dítětem – vybraná rodina je krajským úřadem oslovena, podrobně seznámena se situací a dokumentací dítěte a následně je jí zprostředkovan osobní kontakt.¹⁴

---

¹² Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹³ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

¹⁴ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece>

2 NÁHRADNÍ PĚSTOUNSKÁ RODINA

U pěstounské péče dítěti zůstávají obvykle zachovány vztahy s původní rodinou, nejčastěji s rodiči, ale mnohdy také s babičkou či dědou, tetou, strýcem nebo se sourozenci, kteří mohou stále vyrůstat v původní rodině, ale také v jiných rodinách či v ústavních zařízeních.

2.1 Důvody přijetí dítěte do rodiny

Touha mít dítě

To je situace, kdy je však třeba si uvědomit, že nejčastějším důvodem, proč se dítěti hledá pěstounská, a ne osvojitelská rodina, je fakt, že dítě není tzv. právně volné. V jeho životě stále figuruje původní rodina. Kdyby tomu tak nebylo, mohlo by být dítě osvojeno.

Pořídít dítěti sourozence

Tímto skutkem by se zároveň pomohlo dítěti, jehož vlastní rodina selhala. Přijaté dítě však nebude jen společníkem pro dítě, které již máte doma, ale bude potřebovat především pozornost, lásku a péči. V případě, že v rodině již nějaké děti žijí, je vhodné přijmout do rodiny takové dítě, aby v rámci sourozenecké konstelace bylo věkem nejmladší. Přijetí dítěte do rodiny, která již nějaké děti vychovává, je vždy potřeba dobře zvážit s ohledem na potřeby dětí, které v rodině již vyrůstají. Časté střídání přijatých dětí v rodině, která poskytuje pěstounskou péči na přechodnou dobu, může pozici vlastních či již dříve přijatých dětí znejistit a ve svém důsledku může mít negativní vliv na celou atmosféru v rodině. Z tohoto důvodu je pěstounská péče na přechodnou dobu vhodnější spíše pro rodiny se staršími dětmi, které již dokážou pochopit krátkodobost této péče.¹⁵

Romantická touha pomoci dítěti aneb udělat dobrý skutek

Na začátku rozhodování byl možná televizní film či novinový článek o množství opuštěných dětí, které žijí v ústavních zařízeních, a kterým by v jejich životní situaci

---

¹⁵ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

pomohla náhradní rodina. Přijmout dítě do pěstounské péče je vážné rozhodnutí. Děti, které se ocitly mimo svou vlastní rodinu, mají ve většině případů za sebou řadu neblahých zážitků a zkušeností, což se někdy projevuje na jejich chování a celkovém vývoji. Před podáním žádosti je nutné promluvit si s těmi, kteří se náhradní rodinnou péčí dlouhodobě zabývají, s odborníky, se zkušenými pěstouny apod.

Zúročit vychovatelské dovednosti

Důležité je však si také uvědomit, že děti, které přicházejí do pěstounské péče, jsou děti, které již nějakým způsobem ovlivnila jejich minulost. Možná bude třeba mnohé napravovat a uzdravovat nebo nastanou problémy, které jste v minulosti při výchově biologických dětí nikdy řešit nemuseli. Bude to jiné rodičovství než biologické – bude určitě napínavé, náročné, dobrodružné, ale také smysluplné a obdarovávající.¹⁶

Inspiroval Vás životní příběh někoho v okolí

Sousedé mají dva romské chlapce. Jsou to hoši z „divokých vajec“, neposedí, nepostojí, ale když večer vezmou svoji pěstounku kolem krku a dávají jí pusku na dobrou noc, tolik lásky stojí za to zažít.

Touha pomoci dítěti

Dítě, které nemůže vyrůstat ve vlastní rodině, pomoc opravdu potřebuje. Nejvhodnějším prostředím pro jeho výchovu je náhradní rodina. Ale pomoci složitému, zraněnému dítěti, které má za sebou spoustu negativních zkušeností a na základě těchto zkušeností se také chová, není nijak jednoduché¹⁷

2.2 Identita dítěte v náhradní rodinné péči

Za identitu lze obecně považovat prožívání toho, čím jedinec je, čím se cítí být, co je jeho součástí, jeho jedinečnost a autenticita. Toho, co jej liší od ostatních, jaké jsou jeho role v životě. Pokud tomuto procesu brání nějaké události nebo důležité osoby (rodiče)

---

¹⁶ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

¹⁷ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece>

nefungují správně, může docházet k problémům. V případě, že dítě nemá utvořené vědomí identity, může to vést až k jeho netečnosti a frustraci z budoucnosti.

Součástí identity každého člověka je také tzv. etnická identita, což je osobní pocit příslušnosti ke svému národu. Budování identity je celoživotní proces a v různých životních etapách je jí přikládána různá důležitost. Někdy je vytěsněna do pozadí, někdy (např. v období puberty) je naopak prioritou¹⁸.

Identita je utváření vědomí vlastního JÁ a právě domov bývá místem, kde se toto vědomí utváří. Domov jsou nejbližší lidé, jejich náruč, vůně, světlo, teplo, místo, kde jsou syceny potřeby dítěte, místo bezpečí. Domov je místo, kde dítě získává první poznatky o tom, jak může s okolním světem komunikovat, místo, kde se učí. Dokážou-li rodiče porozumět potřebám svého dítěte a dokážou-li na ně dobře reagovat, má dítě možnost získat pocit vnitřní jistoty a uspokojení.¹⁹

Souvislost pozitivních zkušeností pak vytváří v dítěti pevnou identitu. Pocit zdravého sebevědomí je pro dítě tou nejlepší výbavou, kterou mu může jeho rodina na cestu k osamostatnění dát. Děti, které přicházejí do náhradní rodinné péče, však většinou mají poněkud jiný start do života, mají jiné, smutnější zkušenosti. Jejich potřeby nebyly často dlouhodobě a v dostatečné míře uspokojovány, což způsobilo, že tyto děti opakovaně prožívaly vnitřní nejistotu a strach. Negativní zkušenosti vedly k tomu, že se postupně odnaučily dávat najevo své pocity, přestaly se o své potřeby hlásit normálním způsobem a komunikace s okolním světem se tak pro ně stala problematickou. U těchto dětí mluvíme o oslabené identitě.²⁰

Oslabená identita může v dětech vyvolávat pocity, kterým nerozumějí, stavy úzkosti, neklid i agresivitu, proto je potřeba včas věnovat těmto projevům zvýšenou pozornost. Řada výchovných problémů dětí v náhradní rodinné péči se neliší od problémů, se kterými se potýkají i rodiny s vlastními dětmi. Přesto však náhradní rodiče musí řešit něco

---

¹⁸ KLIMEŠ, J., 2008. *Budování identity dítěte*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, s.10.

¹⁹ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/files/File/základní_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

²⁰ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

více, a tím je právě podpora zdravé identity a zdravého sebevědomí přijatých dětí. Zdravá identita nevznikne sama od sebe, je třeba pomáhat ji vytvářet.

Potřeba identity a porozumění sobě samému roste s věkem dítěte. Každý z nás jistě někdy pátral ve své minulosti, chtěl poznat historii své rodiny a dozvědět se o svých předcích, jejich charakterech, vlastnostech a schopnostech. Kladl si otázky, jaký je jeho původ, odkud pochází, po kom je, ke komu patří. Tyto otázky jsou ještě naléhavější pro děti, které žijí v náhradních rodinách. Jejich noví rodiče musí být připraveni na to, že děti budou chtít vědět, kde se narodily, jaké bylo jejich dětství, proč je někdo nechtěl, proč je někdo opustil, kde jsou případně jejich sourozenci apod.

U malých dětí není tato potřeba nijak výrazná, u nich převládá především touha po pevném připoutání. Dostává-li se malým dětem vřelého citového přijetí, jsou většinou spokojeny. Dojde-li na nějaké otázky, spokojí se s velmi jednoduchou odpovědí a jejich mysl to nijak nezatíží. Teprve při konfrontaci s ostatními vrstevníky, např. při vstupu do mateřské školy a do školy, nastává období, kdy o sobě začínají více přemýšlet. Porovnávají svou situaci s ostatními dětmi, které znají. Jejich otázky jsou zvědavější a náhradní rodiče by se neměli vyhýbat odpovědím. Odpovědi však musí být vždy přiměřené situaci a věku dítěte. Nezodpovězené, zamlčené a nepravdivé výmluvy mohou pouze uškodit vývoji přijatého dítěte a pracně budovaná důvěra a láska se může tímto způsobem snadno zcela vytratit.²¹

V každém případě je lepší žít s minulostí, která k nám nebyla nijak vlídná, než s minulostí žádnou. Náhradní rodiče by proto měli být vždy o krok dopředu před dítětem, měli by umět předvídat, co dítě trápí a co se mu honí v hlavě a vždy zvolit vhodný způsob, jak s dítětem o jeho minulosti a původu hovořit. Velmi kritickým obdobím bývá období dospívání, které může být někdy i velmi bouřlivé. Je to období, kdy se u mladého člověka objeví výrazná potřeba vědět „kdo jsem“. Je to období, kdy se vytváří základní nastavení člověka, jeho životní styl, žebříček hodnot, vize budoucího rodinného života apod. Náhradní rodiče proto musí být připraveni stát se svým dětem v tomto nelehkém období velkou oporou a případně jim být nápomocni i při pátrání po jejich minulosti. Jen tak si

---

²¹ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/files/File/základní_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

mohou udržet jejich důvěru a pevný vztah. Právě poznání sebe sama, pochopení vlastní minulosti a možná i síla odpuštění může mladému člověku usnadnit cestu stát se opravdu dospělým.²²

U dětí v pěstounské péči, kde je udržován kontakt s biologickou rodinou, se může snadno stát, že informace a vysvětlení od náhradních rodičů se liší od toho, co děti slyší při návštěvách svých biologických rodičů. Vždy je však třeba, aby vysvětlení bylo co nejpravdivější, současně však ohleduplné a šetrné. Pravda jednoho dne stejně vyjde najevo. Dítě si dříve či později nakonec samo udělá správný úsudek, i když cesta k němu může být někdy velmi dlouhá a bolestná.²³

„Mít identitu znamená znát odpověď na otázku, kdo jsem, znát sám sebe, rozumět svým citům, vědět, kam patřím, kam směřuji, čemu doopravdy věřím, v čem je smysl mého života. Znamená to jistotu sebou samým, zodpovědnost za své činy, realistické sebevědomí, znalost svých možností a mezí. Znamená to být pevně zakotven v tradici, podílet se aktivně na tvorbě budoucnosti, osobní i společenské.“²⁴

2.3 Dítě v náhradní rodinné péči a jeho potřeby

Má-li se dítě zdravě vyvinout a dospět do zralosti a spokojenosti, je důležité, aby byly naplněny jeho základní vývojové potřeby, a to v pravou chvíli, vhodným způsobem a těmi správnými lidmi. Těmito lidmi jsou pro dítě „jeho“ lidi (někdy nazývaní vztahovými nebo mateřskými osobami) a nemusí to být jen matka. Takovou osobou může být i otec, prarodiče, náhradní rodiče nebo kdokoliv jiný, kdo se k dítěti mateřsky chová.

Pokud není dlouhodobě a v dostatečné míře uspokojena nějaká důležitá potřeba, může u dítěte dojít k deprivaci.

---

²² *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/files/File/základní_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

²³ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

²⁴ ŘÍČAN, P., 2014. *Cesta životem*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s.144. ISBN 978-80-262-0772-6

Když člověk dlouhodobě postrádá dostatečnou příležitost k uspokojení některé ze svých základních psychických potřeb, nejčastěji potřeby trvalého vřelého citového vztahu a potřeby stimulace (smyslové podněty), dochází u něj k psychické deprivaci. Její důsledky si dítě může nést v určité míře po celý svůj život (zpomalení vývoje řeči, psychomotorického vývoje apod.).

Základní potřeby všech dětí jsou stejné

- **Potřeba stimulace**

Optimálního přívodu podnětů co do množství, kvality a proměnlivosti s ohledem na konkrétní dítě. Uspokojení této potřeby vede dítě k aktivitě.²⁵

- **Potřeba smysluplného světa**

Mají-li se z jednotlivých podnětů stát poznatky a zkušenosti, musí v nich být nějaký řád, smysl. Uspokojení této potřeby umožňuje dítěti učit se, nabývat zkušenosti, přizpůsobit se životním podmínkám apod..

- **Potřeba jistoty, bezpečí**

Jedná se především o interpersonální vztah dítěte s jeho vztahovou osobou, naplňuje se skrze vzájemné interakce, citové vztahy. Uspokojení této potřeby zbavuje dítě úzkosti, dodává mu pocit bezpečí a umožňuje mu cílevědomou aktivitu poznávací, pracovní, společenskou.

- **Potřeba osobní identity**

Potřeba sociálního začlenění do širšího okruhu lidí, potřeba „někam patřit“, potřeba vlastního já. Znamená pozitivní přijetí sebe sama a své společenské hodnoty. Uspokojení této potřeby vede ke zdravému sebevědomí dítěte, k patřičné sebeúctě a tím k uspokojivému zařazení do společnosti.

- **Potřeba otevřené budoucnosti**

Potřeba životní perspektivy, životního smyslu. Umožňuje uspokojivé prožívání osobního běhu života, poskytuje možnost na něco se těšit. Ztráta životní perspektivy vede k beznaději.²⁶

---

²⁵ *Náhradní rodina* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

²⁶ *MPSV* [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf

Dítě, které se narodí a od malička vyrůstá v rodině, považuje za samozřejmé, že má matku, která vypadá tak a tak, má příjemný hlas, když má dítě hlad, dostane od ní najíst, když ji chvíli nevidí a zapláče, určitě se hned objeví, případně přijde otec. Mnoho těchto drobností dává dítěti pocit bezpečí, jistoty, důvěry, lásky a sounáležitosti. Dítě s jistotou ví, že toto je „moje doma“ a toto jsou „moji lidé“.

Více než biologické rodičovství je pro něj důležité rodičovství psychologické, které je založené na vnitřním, citovém přijetí dítěte.

Děti, které přicházejí do náhradních rodin, si s sebou přinášejí mnoho zážitků, zkušeností, pocitů, názorů, handicapů. Často jsou to obtížné věci, se kterými se potřebují vyrovnat. Pro náhradní rodiče je velkou úlevou vědomí, že jistě mohou mnohé ovlivnit a dítěti tím pomoci, ale některé danosti ovlivnit bohužel nemohou.

Jedním z hlavních úkolů vztahové osoby dítěte (a to včetně náhradního rodiče) je pomoci naplnit dítěti jeho hlubokou touhu po pocitu bezpečí. K tomu, aby se mohlo cítit bezpečně, musí důvěřovat lidem okolo sebe a prostředí, ve kterém se nachází. Někdy je potřeba s trpělivostí pomoci dítěti získat ztracenou důvěru zpět. Důvěra, pocit bezpečí a pouto mezi náhradním rodičem a dítětem může vzniknout jedině tehdy, když náhradní rodič dokáže přijmout toto konkrétní dítě takové jaké je, bez výhrad, se vším, co si s sebou přináší. Až se s tímto „nákladem“ dokáže vyrovnat nejprve náhradní rodič, teprve potom může pomoci dítěti vyrovnat se s jeho minulostí. Dítě přijme náhradního rodiče natolik, nakolik on přijme jeho.²⁷

Děti v pěstounské péči mají specifické potřeby

Potřeby vyplývající z umístění dítěte mimo jeho (vlastní) rodinu.

Dítě v pěstounské péči má specifickou zkušenost – má zkušenost s něčím, co se jiným dětem nepříhodí. Nemůže vyrůstat s osobou, která ho porodila. Zažilo a stále znovu zažívá ztrátu mateřské osoby. Ocitlo se v situaci bez vlastního rozhodnutí a nerozumí jí.²⁸

---

²⁷ *Pěstounství je profese* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/26249037-Pestounstv%C3%AD-je-profese.html>

²⁸ *MPSV* [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf

Dítě nemá důvod věřit, že vztahy mezi lidmi jsou trvalé, bezpečné, že dospělí budou uspokojovat jeho potřeby, jež jsou vskutku specifické, protože vznikly kvůli prožitým traumatizujícím zážitkům, jakými mohou být týrání, zneužívání nebo zanedbávání. To vše můžeme pojmenovat jako „neviditelné“ handicap.

Mezi potřeby dítěte patří:

- dítě potřebuje rozumět své situaci,
- dítě potřebuje někomu nebo alespoň k někomu patřit,
- dítě potřebuje poznat svoji identitu,
- dítě potřebuje vrátit/vracet se ke své biologické rodině,
- dítě potřebuje být vnímáno a respektováno,
- dítě potřebuje s někým sdílet trauma z odmítnutí/odmítání biologickými rodiči,
- dítě potřebuje někomu věřit,
- dítě potřebuje učit se bezpečným vztahům,
- dítě potřebuje zvládnout samo sebe.

Dítě v pěstounské péči si navíc s sebou nese různé obtíže, které mají i děti z běžných rodin. Je třeba vědět, že u dětí ocitajících se v pěstounských rodinách je větší pravděpodobnost výskytu těchto obtíží, někdy označovaných jako „viditelné“ handicap. Jedná se například o následky vyplývající z různých závislostí biologických rodičů, FAS, ADHD, CAN, zdravotní omezení v podobě diet, fyzické či psychické postižení. Nebo to může být etnický původ dítěte, jeho vyšší věk, vázanost na sourozenecké vztahy apod.²⁹

---

²⁹ MPSV [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf
Pěstounství je profese [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/26249037-Pestounstv%C3%AD-je-profese.html>

3 PĚSTOUNSTVÍ JAKO POSLÁNÍ

Pro pěstouny je důležité umět najít hranice schopností dítěte, aby ho zbytečně nepřetěžovali svými nereálnými představami o jeho vývoji, a umět si včas říci odborníkům o pomoc a nepřeceňovat svoje síly.

3.1 Největší úskalí pěstounství

Kdo je pěstoun – první kontakt úřadů se zájemcem

Charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, předpoklad vychovávat dítě, motivace k přijetí dítěte, stabilita partnerského vztahu a prostředí v rodině, sociální prostředí, zvláště bydlení a domácnost, etnické, náboženské a kulturní prostředí. Po všech těchto stránkách musíte být připraveni na skutečnost, že Vám bude svěřeno dítě se specifickými potřebami, o jehož historii mnoho nevíte, dítě, které často zažilo těžké situace a s sebou si nese mnoho traumat a ztrát. Nicméně lze na první pohled rozeznat člověka, který na to má? A jaké vlastnosti by měl vlastně pěstoun mít? Musí mít již zkušenosti s výchovou dětí či být připraven opustit zaměstnání a zůstat „pěstounem na plný úvazek“?

Člověk, který přijde poprvé na úřad podat si žádost o pěstounskou péči, by měl mít alespoň minimální povědomí o tom, co jej čeká, o tom, co pěstounství obnáší. Sociální pracovník žadatele náležitě poučí o všech formách náhradní rodinné péče, předá potřebné dotazníky, v neposlední řadě pomůže s jejich vyplněním. Ovšem zásadní je vědět, že i když je role pěstouna v mnoha ohledech podobná roli rodiče, spoustu věcí, které lze v případě výchovy svých dětí ovlivnit, v náhradní rodinné péči ovlivnit nelze. Pěstoun musí proto umět přijmout dítě takové jaké je, být si vědom toho, že otevřením svého srdce a náruče chce uspokojit nenaplněné potřeby dítěte, nikoli potřeby své.³⁰

---

³⁰ MPSV [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf
Pěstounství je profese [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/26249037-Pestounstv%C3%AD-je-profese.html>

Svěřené dítě potřebuje kvalitní péči a dostatek pozornosti. Rozhodnutí stát se pěstounem proto s sebou nese zamyšlení nad tím, zda dosavadní povolání poskytuje člověku dostatečný prostor pro rodinu. Opustit však zaměstnání není v zásadě nutné, nebude-li to ovšem v rozporu se zájmy a potřebami dítěte. Bezesporu je žádoucí zůstat s dítětem doma alespoň na začátku, kdy by se mělo zadaptovat v novém prostředí a sžít s novou rodinou.

Vyrovnaná osobnost a osobnostní nastavení pěstouna (ochota ke spolupráci s odborníky, sdílení svého osobního příběhu v rámci přípravy, uvědomění si vlastních slabých a silných stránek, práce na tématech, která jsou obtížná a mohla by přijaté dítě ohrozit) se ukazují jako významné faktory pro to, aby byl člověk dobrým náhradním rodičem. Pro věk pěstouna neexistuje přesné věkové vymezení, ale předpokládá se, že bude dostatečně zralý a ochotný pracovat se složitými problémy, které si děti s sebou mohou nést ze své minulosti. Období velmi vhodné k pěstounství je ta chvíle, kdy vlastní děti opouštějí nebo již opustily domov a rodiče se cítí být ještě dostatečně silní k tomu, aby využili svých dovedností pro další potřebné dítě.

Jako v každé profesi musí i pěstoun plnit spoustu povinností, např. informovat biologické rodiče o podstatných záležitostech dítěte, udržovat, rozvíjet a prohlubovat jeho sounáležitost s rodiči, dalšími příbuznými a osobami jemu blízkými. Má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem. Také je oprávněn rozhodovat o jeho běžných záležitostech, zastupovat jej v nich a spravovat jeho jmění. Očekává se, že pěstoun bude schopen pomoci dítěti budovat zdravou identitu, zpracovat minulost tak, aby tím nebyla zatížena jeho budoucnost.³¹

3.2 Pěstounské kompetence

Chránit děti a starat se o ně

Pěstoun má schopnost dítě chránit nejen před možnými úrazy těla, ale i duše. Předpokládají se otevřené rozhovory o tématech, která se jeho ochrany týkají, včetně jeho

---

³¹ MPSV [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf
Pěstounství je profese [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/26249037-Pestounstv%C3%AD-je-profese.html>

bezpečného doprovázení. Dále se pěstoun stará o dítě v běžných každodenních záležitostech (jídlo, oblečení, spánek).

Naplnňovat vývojové potřeby dětí a řešit opožděný vývoj

Jedná se o schopnost rozumět specifickým potřebám dětí v pěstounské péči. Tyto potřeby plynou z daností u samotného dítěte (zdravotní či etnické). Pěstoun nesmí zapomínat ani na vývojové potřeby svých biologických dětí.³²

Podporovat vztahy mezi dětmi a jejich rodinami

Pěstounství je služba. Pěstoun pečuje o dítě někoho jiného. Je to služba dítěti, která vyplývá z faktu, že dítě získává další, nikoli novou rodinu. Pěstoun mu proto vztahy nenahrazuje, nýbrž jej novým vztahům učí.

Vytvářet pro děti bezpečné pečující vztahy na celý život

Pěstounská péče je z pohledu právního vždy časově omezená. Z pohledu lidského vztahu je to závazek na celý život. Pěstoun za dítětem pomyslně dveře nikdy nezavře, i když se jejich vztah mění.

Pracovat jako člen profesionálního týmu

Pěstoun se po celý svůj „profesní“ život vzdělává a prohlubuje své kompetence. Je plnohodnotným členem pracovního týmu, který plánuje a průběžně aktualizuje individuální plán ochrany dítěte. Při své službě spolupracuje s dalšími profesionály, např. sociální pracovníci, pedagogem, psychologem, terapeutem, lékařem aj.

Kompetence nejsou přesně ohraničené, prolínají se

Cílem kompetentního pěstouna je schopnost v dítěti „stavět to nové a zároveň opravovat to staré“. Neboli pomoci mu tak, že i během jeho aktuálního růstu, který nezastaví, zároveň koriguje jeho dosavadní zkušenosti a neznalosti.

Zvolit si pěstounství jako profesi znamená vydat se na cestu, která není jednoduchá, mnohdy je trnitá a skrývá mnohá úskalí. Na konci každé cesty je však cíl, kterým je v této profesi umožnit dítěti procítit situace, které zažije jen v rodině³³.

---

³² *Pěstounství je profese* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/26249037-Pestounstv%C3%AD-je-profese.html>

³³ *MPSV* [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf

3.3 Kontakt s biologickou rodinou a jeho vliv na děti

Pěstoun by se nikdy neměl bát o původní rodině mluvit s dítětem a pokoušet se tak získat od dítěte informace z jeho minulosti. Kontakt s biologickou rodinou u každého dítěte je vždy velmi různý a u každého dítěte je třeba ho pečlivě posoudit. Je důležité tuto situaci vnímat i tak, že když se k dítěti původní rodina chovala velmi špatně, je a vždy bude jeho součástí.

Vždy jde o velmi individuální záležitost a u každého dítěte je třeba ji posuzovat velmi opatrně. Ať už se však původní rodina starala o dítě sebehůř, byla – a stále bude – jeho součástí. Nikdy byste se neměli bát o ní s dítětem mluvit a pokusit se získat hmatatelné připomínky jeho dřívějších let. Existují však samozřejmě různé faktory, které mají vliv na to, jak častý kontakt a jaká forma kontaktu s důležitými osobami z minulosti dítěte bude nejlépe vyhovovat Vám i jemu.

Lidé si pod pojmem kontakt představují nejrůznější projevy. Může to být cokoliv, od pohlednice jednou za rok až po pravidelné návštěvy celé původní rodiny, včetně širokého příbuzenstva. Všechny zúčastněné to někdy přivádí do nepředvídatelných situací a na začátku bývá těžké odhadnout, kam až to může vést. Je proto zvláště důležité, aby všichni měli co nejčistší úmysly a mysleli především na potřeby a zájmy dítěte. Často se radí, aby kontakt zprostředkovávala zkušená „třetí strana“. Okolnosti se samozřejmě mohou měnit, a proto pokud mají všichni na mysli dobro dítěte, neplatí žádná pevně daná pravidla ³⁴.

3.4 Doprovázení a podpora pěstounů

Organizace určené pro pěstounské rodiny a jejich děti pomáhají pěstounům s výchovou jejich dětí a při zvládnutí náročných situací. Tyto organizace pořádají různé vzdělávací akce, pobyty pro děti a další. Po celé republice je mnoho takových organizací, každá organizace pro pěstouny se v něčem liší, všechny ale mají stejný cíl, a tím je pomoci dětem, které z nějakého důvodu nemohou žít se svou biologickou rodinou.

---

³⁴ ARCHEROVÁ, C., 2001. *Dítě v náhradní rodině*. 1. vyd. Praha: Portál, s. 93. ISBN 80-7178-578-4.

Středisko náhradní rodinné péče se od roku 1994 zabývá problematikou dětí, které se ocitly ve zvláště obtížných životních situacích, a dětí, které vyrůstají mimo vlastní rodinu. Cílem Střediska NRP je, aby rodinná péče převládla nad péčí ústavní, a aby se všestranně rozvíjel a změnil systém náhradní rodinné péče u nás. Služby střediska jsou určeny především zájemcům o přijetí dítěte do náhradní rodinné péče a osvojitelským rodinám. Poskytuje služby jak žadatelům, tak samotným osvojitelským rodinám. Těmito službami jsou: poradenství a příprava žadatelů o náhradní rodinnou péči, doprovázení, pomoc a podpora rodinám, které pečují o svěřené dítě, školení a práce s dobrovolníky, osvětová, výzkumná a publikační činnost, snaha o všestranný rozvoj náhradní rodinné péče apod.

Další, zde zmíněná organizace pomáhající pěstounům je Natama. Institut rodinné péče Natama je uznávaným odborným nestátním pracovištěm zaměřeným na kvalitní péči o děti a rodiče. Zejména se jedná o děti, které na začátku života zažily opuštění, ztrátu a vyrůstají v osvojení nebo v pěstounských rodinách, v příbuzenské péči. Zaměřuje se na přípravu a vzdělání budoucích náhradních rodičů, vyhodnocení a diagnostiku dětí, poradenskou a terapeutickou pomoc, sociální práci v oboru ochrany dětí a sociálních služeb. Chce umožnit dětem, aby vyrůstaly v bezpečném a zdravém rodinném prostředí, rozvíjely své možnosti a žily plnohodnotným životem.³⁵

Dobrá rodina je třetí zde uvedená doprovodná organizace pro pěstouny, která vznikla na základě impulsu samotných pěstounů a adoptivních rodičů nejen jako doprovázející organizace. Jejím cílem je profesionalizovat prostředí a prošlapávat cesty novému a potřebnému, ale také, aby se jako organizace podílela na zkvalitňování systému péče o ohrožené děti. Doprovází je, vzdělává, poskytuje asistovaný kontakt, pomáhá s péčí o svěřené dítě, poskytuje odbornou pomoc a mnoho dalšího. Prvotním záměrem této organizace je pomáhat pěstounským rodinám předcházet bezvýchodným situacím. Zaměřuje se především na rozvoj přirozených přístupů ke vzdělávání a výchově, které umožní dítěti rozvinout jeho osobnost a vytvořit si tak pozitivní identitu.³⁶

Doprovázející pracovník se pohybuje ve velmi blízkém prostředí rodiny a snaží se o citlivý přístup ke všem členům. Tato organizace považuje rodinu za svého

---

³⁵ *Virtuální knihovna NRP* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pecce/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>

³⁶ http://www.nahradnirodina.cz/files/File/zakladni_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

rovnocenného partnera a klade důraz na vzájemnou spolupráci, zodpovědnost, spolehlivost, mlčenlivost atd. Pomáhá pěstounovi plnit jeho povinnosti a prosazovat jeho práva.

3.5 Vzdělávání pěstounů

Prvním typem vzdělávání pěstounů je jednorázové přípravné školení budoucích pěstounů v případě úřadem zprostředkované pěstounské péče ještě před přijetím dítěte. Přípravné vzdělávání je povinné pro náhradní rodinnou péči zprostředkovanou podle § 19 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Délka přípravného kurzu je minimálně 48 hodin u klasických (dlouhodobých) pěstounů, resp. 72 hodin u pěstounů na přechodnou péči. Přípravný kurz zajišťuje budoucím pěstounům krajský úřad.

Druhým typem je průběžné vzdělávání pěstounů, které je povinné pro pěstouny ve všech typech péče, tedy pro zprostředkovanou pěstounskou péči dlouhodobou i na přechodnou dobu i pro pěstouny, kteří jsou blízkými osobami svěřeného dítěte (příbuzenská péče). Podle § 47 odst. 2 písm. d zákona o sociálně-právní ochraně dětí jde o: „*právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti*“, toto právo je spojeno s povinností upravenou písm. f téhož ustanovení: „*zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích*“. Pokud je dítě svěřeno do společné péče pěstounů (nebo o něj osobně pečují dva poručníci), platí tato povinnost pro oba pěstouny (poručníky).³⁷

Forma a témata průběžného vzdělávání by měla vycházet z potřeb svěřeného dítěte, zaměřovat se na rozvoj kompetencí pěstouna a zvyšování kvality výkonu pěstounské péče. Podrobnosti jsou upraveny prováděcí vyhláškou. Prováděcí vyhláška v § 5 upravuje obsah tohoto vzdělávání, zákonná úprava však nestanovuje formu vzdělávání. Kromě účasti na docházkových či pobytových kurzech lze využít i dalších formy vzdělávání, jako je např. e-learning, samostudium či vzdělávání prováděné přímo zaměstnanci

---

³⁷ *Virtuální knihovna NRP* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pecce/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>
http://www.nahradnirodina.cz/files/File/zakladni_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

doprovázejícího subjektu. Doprovázející subjekt je povinen sledovat a pro případnou kontrolu doložit rozsah vzdělávání a jeho téma. (osvědčením o absolvování kurzu, záznam o účasti na jiné formě vzdělávání v dokumentaci pěstouna atd.)

Vybrané vzdělávací aktivity pěstoun konzultuje se svou klíčovou pracovnící vybrané doprovodné organizace. Domluví se na takové podobě vzdělávání, která odráží pro rodinu aktuální témata. Vše je zapsáno do vzdělávacího plánu na aktuální období. Vzdělávání je bezplatné pro všechny pěstouny, kteří mají s doprovázející organizací uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, a to v rozsahu 24 hodin povinného vzdělávání. Po skončení každé vzdělávací akce obdrží pěstoun certifikát o absolvování, který slouží jako doklad o splnění vzdělávací povinnosti.

Vzdělávání pěstounům pomáhá:

- vytvořit bezpečný prostor pro sdílení zkušeností,
- zajistit zajímavá a užitečná témata nejen z praxe,
- pozvat lektory, kteří mají k tématu co říct a dokážou zaujmout,
- najít cestu, aby vzdělávání obohatilo a zároveň bavilo,
- vytvořit vzdělávací plán tak, aby dokázali vzdělávání skloubit s ostatními povinnostmi,
- nabídnout návazné individuální konzultace či odbornou pomoc,
- zajistit hlídání dětí během vzdělávacích akcí.³⁸

Proč je další vzdělávání pěstounů důležité?

Péče o dítě, které bylo svěřeno do náhradního rodinného prostředí, je zatěžující jak pro něj samotné, tak také pro osoby pečující. Pěstouni mohou pociťovat nejistotu v přístupu k dětem, někdy nerozumí jejich chování. Vzdělávací aktivity nejasnosti pěstounů objasní a posunou je v roli pečovatele mnohem dál.³⁹

Každá pěstounská rodina je unikát. Některá řeší u svěřeného dítěte problémy se školou, jiná opožděný vývoj, zdravotní znevýhodnění či odlišné etnikum dítěte, další se zase

---

³⁸ *Virtuální knihovna NRP* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>

³⁹ http://www.nahradnirodina.cz/files/File/zakladni_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

vyrovnává s příchodem náročného období puberty. Témat existuje nekonečně mnoho a obvykle se navzájem prolínají. V doprovázející organizaci Rozum a Cit proto klientům nabízí vzdělávání, které reflektuje potřeby jejich rodinných systémů, stejně tak jako potřeby jejich vlastní.

Pěstouni si mohou vybrat ze široké nabídky vzdělávacích akcí:

- jednodenní semináře (ve všední dny i o sobotách),
- klubová setkání,
- supervizní setkání pěstounů,
- víkendové vzdělávání s programem pro děti,
- terapeutické a relaxační víkendy,
- besedy u kulatého stolu,
- dny pěstounských rodin,
- přednášky a konference

On-line vzdělávání pěstounů

Doba „covidová“ a s ní spojená nutnost omezovat kontakty mezi lidmi v roce 2020 přiměla k nasazení on-line formátu vzdělávání. Pozitivní zpětná vazba od pěstounů ukázala, že tento nový trend má ve vzdělávání své místo a bude žádoucí i v následujících letech.⁴⁰

---

⁴⁰ *Virtuální knihovna NRP* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části bylo záměrem za pomoci kvalitativního výzkumu zjistit, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR.

K výzkumu lze přistupovat dvěma způsoby – kvantitativně nebo kvalitativně.

„Záznam dat v kvalitativním výzkumu je obtížnější, nejen proto, že žádné předem připravené kategorie neexistují, především pro mnohdimenzionálnost tohoto výzkumného procesu.“⁴¹

Kvalitativní přístup tak umožňuje rozvíjet nové teorie a nahlížet na daný problém novým způsobem.

Pro svůj výzkum autorka zvolila přístup kvalitativní, protože zde jde o hloubku, detailnost a komplexnost získaných dat.

Jde o přístup vhodný pro studium složité problematiky, která zahrnuje lidské postoje, pocity a názory. Náhradní rodinná péče je složitou problematikou a nelze na ni nahlížet z pohledu množství.

Při kvalitativním šetření, po počátečním zvolení sociálního jevu či problému, se výzkumník snaží získat co nejvíce informací o poměrně malém počtu zkoumaných osob⁴².

---

⁴¹ DISMAN, M., 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, s. 311. ISBN 978-80-246-0139-7.

⁴² HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, s. 60–61. ISBN 978-80-262-0982-9.

4.1 Cíl výzkumu

Zjistit, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR.

Při stanovování cílů výzkumu si výzkumník potřebuje ujasnit jeho významnost. Cíl není univerzální, nýbrž se vždy vztahuje ke konkrétní skupině osob nebo jevům. Při formulování cílů v kvalitativním výzkumu se používají pojmy jako vysvětlit, popsat, prozkoumat, porozumět. Cíle výzkumu společně s výzkumnými otázkami představují pomyslný kompas, podle něhož bychom se měli v průběhu výzkumného procesu orientovat. Neustále sledujeme, zda se blížíme k jejich naplňování, nebo nikoliv.

Rozlišujeme tři typy cílů:

- personální – jakým způsobem je obohacen sám výzkumník,
- praktický – využitelnost výsledků výzkumu v běžném životě,
- intelektuální – rozšíření teoretických poznatků dané disciplíny⁴³.

V rozhovorech s pěstouny autorka použila následující otázky.

1. Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?
2. Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?
3. Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát pěstounem?
4. Měli jste nějakou představu o dítěti?
5. Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?
6. Jaký byl průběh PP?
7. Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?
8. Cítíte se naplnění rolí rodiče-pěstouna?
9. Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?
10. Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?
11. Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

---

⁴³ MAXWELL, J. A., 2013. Qualitative Research Design. London: Sage, s. 9. ISBN 978-1-4129-8119-4.

4.2 Výběr výzkumného vzorku

Vzorkem nazýváme tu část populace, kterou jsme si zvolili pro náš výzkum. Výběr vzorku se v kvalitativním výzkumu liší od vzorku kvantitativního. Vzorek nereprezentuje určitou populaci, ale určitý problém⁴⁴.

Při výběru vzorku je pro nás velmi důležité definovat si kritéria, která musí jednotliví respondenti splňovat. V tomto případě se jednalo o dvě kritéria. Prvním kritériem byl status pěstouna. Druhým, podstatnějším, byla ochota těchto rodičů-pěstounů spolupracovat.

V praktické části bylo za úkol pomocí kvalitativního výzkumu zjistit, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR.

Autorka provedla kvalitativní výzkum formou rozhovoru, bylo použito jedenáct otázek, které v případě nutnosti byly doplňovány pomocnými dotazy. Respondenti byli vyhledávání pomocí sociální sítě Facebook.

V praxi lze tuto práci případně využít, jako podklad pro novelizaci zákona. Dále může práce sloužit, jako „příručka“ pro budoucí zájemce o pěstounství.

4.3 Použitá metoda a postup zpracování dat

Není nutné zdůrazňovat, že vedení kvalitativního rozhovoru je nelehké. Vyžaduje dovednost, citlivost, koncentraci, disciplínu. Je obvykle třeba učinit mnoho rozhodnutí ohledně obsahu otázek, jejich formy a pořadí. Dále se musí zvážit možná délka rozhovoru. Tyto problémy se vyjasňují buď před rozhovorem, nebo až v jeho průběhu a v závislosti na typu rozhovoru.⁴⁵

---

⁴⁴ HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. 2 vyd. Praha: Portál, s. 38. ISBN 978-80-262-0982-9.

⁴⁵ HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, s. 166-167. ISBN 80-7367-040-2.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat nejen začátku ale i konci rozhovoru. Na začátku dotazování je nutné prolomit případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem. Také zakončení rozhovoru je jeho podstatnou součástí. Právě na konci rozhovoru nebo při loučení můžeme ještě získat velmi důležité informace. Kvalitativní rozhovor není pouze sběrem dat, ale může mít i významný intervenční charakter. Proto má tazatel případně nabídnout dotazovanému možnost dodatečného kontaktu.⁴⁶

V kvalitativním výzkumu se využívá nejčastěji metoda hloubkového rozhovoru a zúčastněné pozorování. Pro svůj výzkum autorka zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Tento typ rozhovoru má předem stanovená témata a volně přidružené otázky, jejich pořadí, volba slov a formulace může být pozměněna, případně může být něco dovysvětleno. Konkrétní otázky, které se zdají tazateli nevhodné, mohou být dokonce i vynechány, jiné mohou být přidány. Polostrukturované rozhovory jsou flexibilnější a volnější než strukturované, jsou ale organizovanější a systematictější než nestrukturované rozhovory.⁴⁷

Rozhovor je nejčastěji využívanou metodou sběru dat. V kvalitativním výzkumu hovoříme o hloubkovém rozhovoru, který lze definovat jako nestandardizované dotazování jednoho respondenta za využití otevřených otázek.

V tomto výzkumu bylo využito polostrukturovaného rozhovoru, kdy bylo předem připraveno jedenáct otázek, kterým se autorka během rozhovoru věnuje. Na první pohled se metoda rozhovoru jeví jako snadná, avšak celý proces získávání dat nekončí samotným dotazováním. Pro získání vhodných údajů výzkumník využívá veškeré metody sběru dat a všechny dostupné zdroje informací.

Po skončení je potřeba rozhovor přepsat, data analyzovat a následně je interpretovat v podobě srozumitelné pro ostatní.

---

⁴⁶ HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, s. 166-167. ISBN 80-7367-040-2.

⁴⁷ *Wiki Knihovna* [online]. [cit. 2022-07-06]. Dostupné z: https://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Kvalitativn%C3%AD_rozhovory_-_polostrukturovan%C3%A9_a_nestrukturovan%C3%A9

5 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE

5.1 Výzkumný vzorek

Přestože většina respondentů se bála sejít, především kvůli onemocnění covid-19, autorce se podařilo respondenty přesvědčit a zvolila ke sběru dat osobní komunikaci formou rozhovoru.

Respondentka 1 si do pěstounské péče vzala tři děvčata.

Respondentka 2 si k adoptovanému synovi do pěstounské péče vzala děvče.

Respondentka 3 si do pěstounské péče ke svým dvěma dětem vzala chlapce a děvče.

Respondentka 4 si do pěstounské péče vzala děvče a chlapce.

Respondentka 5 si do pěstounské péče vzala dvě děvčata.

Respondentka 6 si ke svým čtyřem dětem vzala děvče do pěstounské péče.

Respondent 7 si ke svým dvěma dětem vzal děvče a chlapce do pěstounské péče.

5.2 Analýza rozhovorů

Děti v náhradní rodinné péči mají situaci ztíženou o skutečnost, že jsou vychováváni někým jiným, než jsou jejich biologičtí rodiče. Musí se nejdříve vypořádat se svou minulostí a traumaty, aby mohly začít žít běžný život. Děti romského etnika nebo děti jinak odlišné od běžné populace se musí ještě navíc vypořádat s předsudky a rasismem ve společnosti.

První otázka: Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Hlavní motivací čtyř respondentů je pomoci dítěti, o které se jeho rodiče nemohou nebo nechtějí starat.

„Přesah do budoucna, kamarádi pěstouni kolem nás a to, že někde je plno dětí, které žijí jinak, než si myslíme, že je správné.“ (2)

„Druhé dítě k nám přišlo z širší rodiny, takže jsme si PP „vyzkoušeli“ a rozhodli se, že nás to baví, můžeme být užiteční, a že tam venku je spousta dětí, které potřebují rodinu.“ (3)

„Máma měla v hostitelce holčičku a my se s manželem rozhodli, že jí chceme pomoci.“ (4)

„Pomoci dítěti, které nemělo to štěstí narodit se do funkční rodiny.“ (6)

Motivace pěstounů je ve třech případech stejná a často se překrývá s touhou pomoci, všichni tito respondenti toužili po dalším dítěti.

„Učila jsem v mateřské školce a velmi jsem toužila po dítěti.“ (1)

„Já už syna měla, přítel neměl dítě, a tak jsme si přáli alespoň jedno společně vychovávané.“ (2)

„Vědomí, že zvládneme více, než máme.“ (3)

A další dva respondenti se rozhodli pro pěstounství, protože nemohli mít biologické dítě ze zdravotních důvodů či z důvodu genetické zátěže.

„Vlastní dítě jsme spolu mít nemohli z důvodu genetické zátěže.“ (4)

„Možnost přenosu dědičných zdravotních komplikací.“ (7)

Druhá otázka: Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Ve třech případech respondenti začali uvažovat o pěstounství před narozením dítěte nebo po narození jejich prvního dítěte.

„Když se nám narodilo první dítě, ale věděli jsme, že to takhle nechceme.“ (3)

„Ještě před narozením vlastních dětí.“ (6)

„Ještě před narozením prvního dítěte.“ (7)

Další respondentka měla osobní zkušenost s pěstouny při studiu.

„Studovala jsem SPgŠ, dále 6 let učila v MŠ a potom jsem studovala pedagogickou VOŠ, kde jsem se setkala v rámci výuky s pěstounkami a jejich práce mě nadchla.“ (1)

Jedna respondentka se rozhodla být pěstounkou, když začal syn dospívat.

„Přesně v momentě, kdy syn začal odrůstat a my se cítili jako rodiče málo užiteční.“ (2)

Někteří pěstouni se rozhodli pro tuto profesi z důvodu neplodnosti.

„Vlastní dítě jsme spolu mít nemohli z důvodu genetické zátěže.“ (4)

A poslední respondentka se seznámila s holčičkou přes hostitelskou péči své matky.

„Uvažovali jsme, až když jsme poznali dceru, měli jsme měsíc po svatbě a do té doby jsme děti neřešili, manžel byl chvíli po dostudování VŠ, já ještě studovala.“ (5)

Třetí otázka: Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát pěstounem?

Hlavním důvodem k rozhodnutí stát se pěstounem ve všech případech byla touha pomoci.

„Důvodem byla pomoc potřebnému dítěti, touha po tom se o někoho starat, „mít pro koho žít“ a naplnit svůj život něčím smysluplným.“ (1)

„Udělat šťastným dítě nechtěné, nemilované, o které rodiče pečovat nechtějí nebo nemohou.“ (2)

„Volné místo u stolu a v srdci.“ (3)

„Chtěli jsme mít velkou rodinu a oba máme potřebu pomáhat, dělat něco smysluplného.“ (4)

„Lénu najednou z ničeho nic chtěli z Prahy přesunout do Karlových Varů do děčáku, přitom slibovali, že zůstane v Praze, aby mohla hostitelka pokračovat. Navíc ona si zvykla, chtěli jsme jí pomoci, nechtěla po víkendu do kojeňáku a my prostě neměli to srdce ji tam vrátet.“ (5)

„Pomoci dítěti, které nemělo to štěstí narodit se do funkční rodiny, a být dobrým vzorem pro biologické děti i ostatní lidi.“ (6)

„Přání pomoci dítěti bez rodiny a zdravotní komplikace během obou předchozích těhotenství.“ (7)

Čtvrtá otázka: Měli jste nějakou představu o dítěti?

V pěti případech respondenti měli jasnou představu o dítěti.

„Ano. Přesně jako je naše dcera.“ (2)

„Věděli jsme, co nechceme: věděli jsme, že nedáme týrané dítě, že by to bylo velmi obtížné, a dítě s nevyлéčitelnou nemocí jako paliativní péče atd.“ (3)

„Chtěli jsme Léňu, takže jo.“ (5)

„Ano. Ale ta se pak vůbec nenaplnila.“ (6)

„Aby případné zdravotní postižení nevyklučovalo budoucí samostatnost.“ (7)

A ve dvou případech neměli žádnou představu o budoucím členovi rodiny.

„U prvního dítěte jsem neměla představu vůbec žádnou, spadl mi tzv. do klína.“ (1)

„Velmi vágní.“ (4)

Pátá otázka: Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Ve třech případech si respondenti vybrali svoje dítě sami.

„Našli jsme si dceru sami při výkonu mé profese.“ (2)

„Chtěli jsme Léňu, takže jo.“ (5)

„Sami. Brali jsme si dítě nejdříve do hostitelské péče.“ (6)

Ve dvou případech si respondenti vybrali děti částečně sami a částečně s úřady.

„První dítě jsem zažádala sama z Klokánku, druhé mi přidělil MHMP, se třetím jsem se při čekání na přidělení dítěte setkala přes známé pěstouny a podala žádost k soudu sama.“ (1)

„Tak napůl. U prvního jsme čekali na přidělení, ale trochu jsme otravovali na kraji. U druhého zprostředkovaného dítěte jsme dostali „insider info“, kývli, že do toho jdeme a kraj to posvětil.“ (4)

Ve zbylých dvou případech respondenti čekali na přidělení budoucího člena rodiny.

„Přihlásili jsme se na výzvu krajského úřadu.“ (3)

„Čekali jsme na přidělení.“ (7)

Šestá otázka: Jaký byl průběh PP?

Ve většině případů se respondenti shodují, že průběh pěstounské péče byl a je náročný, že to nejde popsat jen pár slovy.

„Tak to opravdu nejde napsat do pár vět. Chvilé nadšení, silných pocitů lásky a radosti z někdy i drobných úspěchů se střídají s pocity únavy, občasného nepochopení lidí kolem nás a strachu, co bude s dětmi dál.“ (1)

„Velmi odlišný, když si dítě najdete sami.“ (2)

„Náročný, nad očekávání komplikovaný, občas hezký, občas dost příšerný – jako život sám.“ (3)

„Těžko odpovědět... OK, tak takhle. U zprostředkovaného dítěte nemáme kontakt s biologickou rodinou, máme na druhý pokus dobrou doprovodku a dobrou terapeutku. Bohužel nelze totéž říci o stávajícím OSPOD, hodně nám v počátcích házeli klacky pod nohy, protože jim naprosto chyběly informace o problémech dětí v NRP. I to byl důvod, proč se aktuálně stěhujeme. Pokud jde o děti...“ (4)

„Léna má poruchu attachmentu, tehdy tu nebyla cílená terapie, různě jsme se snažili, vzdělávali, řešili její romství... Něco se podařilo, něco ne...“ (5)

„Praktické komplikace přináší romský temperament dítěte neslučitelný s dvěma vlastními „bio“ dětmi a zbytkem rodiny, drogová závislost matky během těhotenství, puberta a zejména skutečnost, že manželka zemřela.“ (7)

A pouze jeden respondent má zatím jen pozitivní zkušenosti.

„Zatím dobrý.“ (6)

Sedmá otázka: Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

V třech případech byla reakce okolí na rozhodnutí stát se pěstounem pozitivní, až obdivná.

„Většinou velmi vřelá reakce, někteří lidé možná byli trochu překvapeni.“ (1)

„Minimální. Rodina přijala „naše“ děti jako vlastní a zbytek „světa“ jsme nepovažovali za nutné informovat.“ (4)

„Bez výjimky pozitivní. Alespoň v mé přítomnosti.“ (7)

V jednom případě byla reakce na nového člena negativní.

„Přišli jsme o pár přátel, kteří evidentně nebyli přáteli. Vytrídilo se to optimálně, ostatní nás byli schopní akceptovat a snažili se pomoci.“ (3)

A ve třech případech byla reakce na přijetí dítěte různá.

„Širší rodina obdivně. A ostatní známí, které jsme šokovali, v pěstounské péči vidí jen peníze a odsuzovali nás.“ (2)

„Reakce byla různá – někdo to chápal, někdo ne, někdo nás varoval, že je nebezpečné brát si domů cizí dítě a ještě k tomu romské.“ (5)

„Často obdiv (vzali jsme si silně traumatizovanou slečnu ke čtyřem malým dětem), ale často také nepochopení, proč tolik riskujeme blaho rodiny.“ (6)

Osmá otázka: Cítíte se naplnění rolí rodiče-pěstouna?

Ve všech případech se respondenti shodují, že se cítí být naplnění rolí rodiče-pěstouna.

„Ano, cítím naplnění a neměnila bych.“ (1)

„Ano, moc. Přesně takovou dcerku jsme si přáli.“ (2)

„Jestli se cítíme naplnění? Máme mnoho rolí, mnoho tváří a mnoho podob. Možná víc, než je obvyklé, pěstouny jsme prakticky jen pro úřady, jinak jsme rodiče bez ohledu na to, zda se nám děti narodili či ne.“ (3)

„Ano.“ (4)

„Ano. I když to nebylo a není snadné, je to skvělé a čím je Léňa starší, tím víc vidím, jak je pro ni naše rodina důležitá a jak silné je naše pouto.“ (5)

„Ano, velmi.“ (6)

„V praxi, za situace, kdy po mně úřady a doprovodná organizace nechtějí něco, co obtěžuje, nevnímám rozdíl mezi pěstounstvím a rodičovstvím.“ (7)

Devátá otázka: Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Ve všech sedmi případech se respondenti shodují, že jsou spokojeni se svojí doprovodnou organizací a vzděláváním pěstounů.

„Mám skvělou doprovodnou organizaci RC Routa s ještě skvělejší klíčovou pracovnící Janou Frantíkovou, která je opravdu člověk na pravém místě. Její přístup k pěstounům je respektující, tolerantní a je velmi pokorná.“ (1)

„Zatím máme jen krátkodobé zkušenosti, ale nemáme výhrady, jsme spokojeni.“ (2)

„Doprovázející organizace mohou být dobré i špatné. My máme skvělou a předtím jsme měli taky skvělou, tam, kde jsme ji potřebovali. Ale je potřeba si sednout s klíčovou pracovnící a rozumět si s ní a občas si vyjasnit kompetence. Vzdělávání je fajn, ale hodně

si vybírám a pokaždé dávám doporučení, co ještě dalšího je potřeba – obvykle podle potřeb dětí.“ (3)

„Naše aktuální doprovodka je velmi dobrá, mají zkušenosti už z doby, kdy to nebylo povinné, jsou nám velkou oporou. Vzdělávací aktivity mají smysl, témata jsou využitelná.“ (4)

„Za nás žádné doprovodné organizace nebyly, účastnili jsme se různých programů Střediska náhradní rodinné péče a Rozumu a Citu, ale dobrovolně. Léňa jezdila i na pobyty dětí v náhradce.“ (5)

„Dobře.“ (6)

„Z větší části pozitivně. Zvláště řešení některých praktických problémů a témata některých setkání při povinném vzdělávání.“ (7)

Desátá otázka: Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Dva respondenti odpověděli, že především kvůli nedostatek informací.

„Často se setkávám s tím, že lidi v mém okolí zajímá téma pěstounské péče a ptají se na ni. Nemají určitě dostatek informací.“ (1)

„Jedním z důvodů je nulová veřejná informovanost o této možnosti náhradní rodinné péče, pokud se sám aktivně nezajímám.“ (7)

Další dva respondenti se domnívají, že hlavním důvodem je náročnost této profese.

„Dle mého pěstouni nejsou z důvodů, že je to profese velmi náročná.“ (2)

„Protože být pěstounem je těžké a není to pro každého.“ (5)

A poslední tři jsou přesvědčeni, že to je kombinace více faktorů, především celkově špatně nastavenou společností.

„Protože jsme i úředníky pasovaní na pračky peněz, pobírače dávek a podobnými jmény zvaní. Protože sami sociální pracovníci mají problém s některými pěstouny (uznávat je).“ (3)

„Důvody se mírně liší kraj od kraje, ale zásadní problém je, že se vyčerpaly kapacity „ideálních pěstounů“ – tedy lidí v ještě produktivním věku, ale s odrostlými vlastními

děťmi a velkým domem. Dnešní ženy rodí celkově později a častý požadavek na bydlení „ve vlastním“ a „pro každé dítě vlastní pokoj“ naráží na realitu bytové situace.“ (4)

„Celkovým nastavením společnosti. Charita obecně a občanská angažovanost by měla být mnohem více součástí našich životů.“ (6)

Jedenáctá otázka: Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Na poslední otázku odpověděli shodně tři respondenti. Domnívají se, že je třeba co nejvíce informovat veřejnost o pěstounské péči.

„Myslím, že by byla třeba větší mediální kampaň v TV a možná i více pořadů a dokumentů o PP. Lidé si předávají často zkreslující informace, mají třeba přečtenou knihu Rok kohouta od Terezy Boučkové, která je jen jedním z mnoha úhlů pohledu a je dost depresivní.“ (1)

„Příběhy na sociálních sítích, v časopisech, dokumentární filmy, rozhovory atd.“ (5)

„Poskytnout alespoň základní informace, že něco takového existuje.“ (7)

Další dva respondenti mají názor, že je celkově potřeba změnit myšlení a chování společnosti jako takové.

„Myslím, že se nejdříve musíme změnit jako společnost. Změnit myšlení, chování, upravit morální hodnoty, nebýt tak sobečtí... A pak půjde vše téměř samo.“ (2)

„Těžko. Je potřeba nejdříve vzdělat pracovnice OSPOD a krajských úřadů. Změnit pohled na PP jako na něco druhořadého oproti ústavům. Vyházet „dinosaurů“, pro které je ústav první volbou, protože je to pohodlnější. Upravit vzdělávání budoucích sociálních pracovníků tak, aby NRP měla vyšší hodinovou dotaci – zřejmě by to chtělo specializaci, ne že se učí všichni všechno a specializují se až při nástupu do služby. Zvýšit celkově informovanost úředníků o problémech dětí v NRP způsobených zanedbáním v původní rodině, zdravotním stavem nebo pobytem v ústavu. Totéž u učitelů a vychovatelů. Stále je tu rozšířena představa, že příchodem do nové rodiny všechny problémy skončí a teď už dítě bude fungovat normálně, a když ne, je to vina nové rodiny.“ (4)

A zbylí dva dotazovaní, si myslí, že je třeba především zlepšit přístup k pěstounství a jít příkladem ostatním.

„Zlepšením statusu, zlepšením byrokracie kolem žádostí o PP, zkvalitněním příprav – ušítí na míru, nečekáním na to, až se naplní skupina žadatelů, ale klidně individuální školení a posouzení. Ostatně můžou školit i vyškolení pěstouni či doprovázející organizace.“ (3)

„Svým vlastním příkladem. Hlásat, jak je důležité se stát pěstounem a sám se dívat doma na telku i přesto, že neexistuje relevantní důvod, proč se pěstounem nestát, je kontraproduktivní.“ (6)

5.3 Závěr výzkumu

Z rozhovorů vyplynulo několik zajímavých skutečností, které je třeba popsat v tomto závěrečném shrnutí. Hned v úvodu výzkumu bylo zjištěno, že hlavní motivací většiny respondentů je pomoci dítěti, o které se jeho rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Tato potřeba pomoci dítěti se často překrývá s touhou po dalším dítěti. Je běžné, že žadatelé o pěstounskou péči většinou už děti mají, nebo je nemohou mít ze zdravotních důvodů.

Respondenti většinou začali uvažovat o pěstounství před nebo po narození svých biologických dětí. Velmi často pěstounstvím řeší genetickou zátěž v rodině či neplodnost.

Z dotazování také vyplývá, že hlavním důvodem k rozhodnutí stát se pěstounem ve všech případech byla touha pomoci dítěti.

Dále je zřejmé, že dotazovaní měli většinou jasnou představu o dítěti.

Většina žadatelů si dítě vybralo samo nebo po kompromisu s úřady. Jen malý vzorek žadatelů nechal výběr na úřednících.

Při odpovědi na průběh pěstounské péče se názory různí, ale shodnou se v jedné věci: pěstounství je velmi náročná a komplikovaná profese. Z dotazu, jaká byla reakce okolí na rozhodnutí stát se pěstounem byla většinou pozitivní, až obdivná. V dalších případech byly reakce různé, spíš převládaly obavy. Jen jeden dotazovaný měl pouze negativní zkušenost. Z výzkumu také jednoznačně vychází, že se respondenti cítí být naplnění rolí rodiče-pěstouna a nevidí rozdíl mezi biologickým rodičovstvím a pěstounstvím. Doprovodné orgánice hodnotí všichni dotazovaní shodně, jsou většinou velmi spokojeni se svojí doprovodnou organizací a vzděláváním pěstounů. Co se týká nedostatku

pěstounů, tak většina respondentů je toho názoru, že to je především kvůli nedostatku informací a náročnosti této profese. Zbývající dotazovaní si myslí, že to je kombinace více faktorů. Především celkově špatně nastavenou společností, byrokracií a neprofesionalitou úředníků. Z poslední a velmi důležité otázky výzkumu, jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny, vychází, že je třeba co nejvíce informovat veřejnost o pěstounské péči. Dále je celkově nutné změnit myšlení a chování společnosti jako takové, a především zlepšit přístup k pěstounství a jít příkladem ostatním.

ZÁVĚR

Pěstounská péče je jedna z forem náhradní rodinné péče, je možností, jak dětem, které nemají rodiče schopné se o ně starat a nemohou být z různých důvodů osvojeni, poskytnout adekvátní náhradu rodiny. Díky pěstounské péči mají šanci děti, které jsou zdravotně nebo jinak znevýhodněné či sourozenecké skupiny, prožít své dětství v láskyplném a přátelském prostředí rodiny.

Práce byla rozdělena do dvou stěžejních částí, na teoretickou a praktickou část.

V první kapitole teoretické části autorka popsala význam rodiny, náhradní rodinnou péči a její jednotlivé formy, proces zprostředkování a svěření dítěte do pěstounské péče.

V další kapitole je pozornost věnována motivacím žadatelů, které je vedou k rozhodnutí přijmout dítě do pěstounské péče, identitě dítěte v náhradní rodinné péči a jeho potřebám.

V závěrečné kapitole teoretické části se autorka zaměřila na pěstounské kompetence, dále také popisuje kontakt s biologickou rodinou dětí v pěstounské péči a její vliv na ně. Nemalou zmínku autorka věnuje doprovodným organizacím a vzdělávání pěstounů.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, co žadatele o pěstounskou péči motivuje k přijetí dítěte do rodiny a identifikovat příčiny nedostatku pěstounů v ČR.

V empirické části práce bylo pomocí kvalitativního výzkumu zjištěno, že hlavní motivací většiny respondentů je pomoci dítěti, o které se jeho rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Tato potřeba pomoci dítěti se často překrývá s touhou po dítěti.

Závěry, které lze vyvodit ze zjištěných dat, napovídají tomu, že pěstounskou péči nelze vnímat jen jako touhu pěstounských rodičů po dítěti, ale také jako nezanedbatelný a velice pozitivní přínos pro samotné dítě, které se ocitlo bez řádně fungující biologické rodiny a potřebuje „novou“ rodinu.

Na nedostatek pěstounů má většina respondentů názor, že tento deficit plyne především díky minimální informovanosti a velké náročnosti této profese. Dále z výzkumu vychází, že hlavní problém tkví ve špatně nastavené společnosti, v byrokracii a neprofesionalitě úředníků. Je proto nezbytně nutné informovat veřejnost o pěstounské péči různými způsoby, například větší mediální kampaní v TV, více pořady a dokumenty o pěstounské

péči. Velmi důležitým a zásadním bodem je změnit myšlení a chování společnosti jako takové a zlepšit tím přístup nejen k pěstounství.

Z uvedených závěrů je zcela zřejmé, že pěstounská péče má řadu neoddiskutovatelných výhod. Nejen pro pěstouny, kterým je umožněno naplnit si své sny o rodinném životě, ale především pro děti, které tak získávají šanci na život v prostředí, které pro ně bude stabilní a bezpečné.

Autorka si uvědomuje, že výsledky tohoto výzkumu nemůže vztáhnout na všechny zájemce o pěstounskou péči, protože výzkumný vzorek není příliš velký. Na základě výše uvedeného shrnutí výsledků analýzy lze tvrdit, že cíl práce byl naplněn. Informace obsažené v této práci lze využít především pro širokou veřejnost, jež má zájem o náhradní rodinnou péči, ale také pro lepší pochopení motivací žadatelů o pěstounskou péči.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001.
ISBN 80-7178-578-4.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002.
ISBN 978-80-246-0139-7.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KLIMEŠ, J. *Budování identity dítěte*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cit, 2008.

MATĚJČEK, Z. *Výbor z díla*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1986. ISBN 80-246-1056-6.

PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009.
ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012.
ISBN 978-80-247-3960-1.

PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

VETEŠKA, J. *Přehled Andragogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2016.
ISBN: 978-80-262-1026-9.

ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, 2014.
ISBN 978-80-262-0772-6.

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

MAXWELL, J. A. *Qualitative Research Design*. London: Sage, 2013.
ISBN 978-1-4129-8119-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

Drozová, A. *Závěrečná práce. Náhradní rodinná péče v České republice*. [online] 2020, Praha: VES, [cit. 2022-07-04]. Dostupné z:
<https://theses.cz/auth/dplag/podobnosti?dokument=/id/q8055u/VES-2020-DrozovaAdela.pdf;noplag=1>

Habčák, D. *Závěrečná práce. Náhradní rodinná péče*. [online] 2020, Praha: VSA, [cit. 2022-07-04]. Dostupné z:
https://theses.cz/auth/dplag/podobnosti?dokument=/id/ij93oz/absolventska_prace_040219.doc;noplag=1

Hrušková, L. *Absolventská práce. Adopce a adaptace dítěte romského etnika*. [online] 2019, Praha: VŠSP, [cit. 2022-07-04]. Dostupné z:
https://theses.cz/auth/dplag/podobnosti?dokument=/id/kb8xmg/Nahradni_rodinna_pece.docx;noplag=1

MPSV [online]. [cit. 2022-01-01]. Dostupné z:
https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf

Náhradní rodina [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z:
<https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece>

Náhradní rodina [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z:
https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/otazky_sos.pdf

Náhradní rodina [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z:
http://www.nahradnirodina.cz/files/File/zakladni_informace/ZI_o_pestounske_peci_a_peci_porucnika_2014.pdf

Pěstounství je profese [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z:
<http://docplayer.cz/26249037-Pestounstv%C3%AD-je-profese.html>

Virtuální knihovna NRP [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z:
<http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>

Wiki Knihovna [online]. [cit. 2022-07-06]. Dostupné z:
https://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Kvalitativn%C3%AD_rozhovory_-_polostrukturovan%C3%A9_a_nestrukturovan%C3%A9

SEZNAM ZKRATEK

ADHD	Hyperkinetická porucha
CAN	Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte
CPNRP	Centrum pro náhradní rodinnou péči
DMO	Dětská mozková obrna
FAS	Fetální alkoholový syndrom
FOD	Fond ohrožených dětí
MHMP	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NRP	Náhradní rodinná péče
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PP	Pěstounská péče
SNRP	Středisko náhradní rodinné péče
SPgŠ	Střední pedagogická škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A– Rozhovory s respondenty	I
--	---

PŘÍLOHY

Příloha A– Rozhovory s respondenty

Karolína, respondent č. 1

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Nastoupila jsem do Klokánku FOD jako teta a vzala si dítě, které jsem si zamilovala, a pro které se hledala rodina. Sama jsem děti neměla a nenašla jsem partnera, s kterým bych děti mít mohla. Učila jsem v mateřské školce a velmi jsem toužila po dítěti. V pěstounství jsem se „našla“ a proto jsem později zažádala o další dvě děti.

Kdy jste začala uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

O přijetí dítěte do NRP jsem uvažovala už před mou prací v Klokánku, celá situace pak mé rozhodnutí urychlila. Studovala jsem SPgŠ, dále 6 let učila v MŠ a potom jsem studovala pedagogickou VOŠ, kde jsem se setkala v rámci výuky s pěstounkami a jejich práce mě nadchla.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát se pěstounem?

Důvodem byla pomoc potřebnému dítěti, touha po tom se o někoho starat, „mít pro koho žít“ a naplnit svůj život něčím smysluplným.

Měli jste nějakou představu o dítěti?

U prvního dítěte jsem neměla představu vůbec žádnou, spadl mi tzv. do klína. Má středně těžkou mentální retardaci a já byla plná ideálů a řekla jsem si, že to prostě dám. U druhého dítěte jsem podala žádost o zdravé miminko do pěstounské péče, bylo mi ale řečeno, že zdravá miminka do PP nejsou a jestli nechci zažádat o osvojení, s čímž jsem souhlasila. Bála jsem se, že jako samožadatelka bych další dítě s handicapem nezvládla. Nakonec mi dali čtyřměsíční „zdravé“ miminko, které má DMO a přestože nakonec chodí, bude mít celý život spoustu omezení. O třetí dítě do 3 let jsem žádala do PP. Chtěla jsem dítě opět zdravé a většinového etnika, a to hlavně z důvodu obav z rasismu společnosti. Ze zkušeností kamarádek pěstounek jsem se bála, že bude dítěti ubližováno a já bych to neunesla. Nakonec mám úžasnou romskou holčičku.

Vybrala jste si dítě sama nebo jste čekala na přidělení?

První dítě jsem zažádala sama z Klokánku, druhé mi přidělil MHMP, se třetím jsem se při čekání na přidělení dítěte setkala přes známé pěstouny a podala žádost k soudu sama.

Jaký byl průběh PP?

Tak to opravdu nejde napsat do pár vět. Chvilé nadšení, silných pocitů lásky a radosti z někdy i drobných úspěchů se střídají s pocity únavy, občasného nepochopení lidí kolem nás a strachu, co bude s dětmi dál. Děti nakonec zvládají mnohem více, než se od nich původně očekávalo a z toho mám největší radost, ale nevím, jestli obstojí v běžném životě a budou schopny se o sebe postarat samy nebo alespoň s částečnou mírou podpory. Nejstarší syn žádá o chráněné bydlení a vyučil se zahradníkem a pečovatelem, prostřední syn je v sedmé třídě ZŠ pro děti s poruchami učení a nejmladší dcera chodí do 1. třídy běžné ZŠ. Má diagnostikováno ADHD.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Většinou velmi vřelá reakce, někteří lidé možná byli trochu překvapeni. Mám zkušenost, že z malých dětí v PP bývají lidé nadšení, horší je to s přijetím starších dětí, které si už nesou spoustu zranění a často se nechovají podle představ. U nejmladšího dítěte, které je poloromské, jsem se setkala s nevhodnými poznámkami, když jsem čekala na převzetí do péče, a to dokonce od lékaře a magistry. Moji rodiče se s faktem, že budu pěstounka, museli dost smířovat, stále čekali, že budu mít biologické děti.

Cítíte se naplněna rolí rodiče-pěstouna?

Ano, cítím naplnění a neměnila bych. Nikdy jsem svého rozhodnutí nelitovala, jen někdy mám stavy, kdy si říkám, že bych chtěla zažít alespoň jedno „standardní“ dítě, s kterým jde vše samo.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Mám skvělou doprovodnou organizaci RC Routa s ještě skvělejší klíčovou pracovnící Janou Frantíkovou, která je opravdu člověk na pravém místě. Její přístup k pěstounům je respektující, tolerantní a je velmi pokorná. Nevnučuje nevyžádané rady a je ochotna mě vždy vyslechnout a pomoci. S Routou se cítím opravdu doprovázena v pravém slova smyslu. Myslím ale, že takto to bohužel nefunguje všude. Vzdělávání si vybírám i od různých jiných organizací (projekt Amaro Drom – Naše romské dítě, CPNRP Litoměřice,

SNRP v Jelení ul.) a všude jsem spokojena s nabídkou seminářů, které absolvuji častokrát i nad rámec povinného 24hodinového vzdělávání.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Často se setkávám s tím, že lidi v mém okolí zajímá téma pěstounské péče a ptají se na ni. Nemají určitě dostatek informací. Cítím, že i ve školách, kam docházejí mé děti, vědí o pěstounské péči jen minimum. A druhá věc je obava lidí z případného odebrání dítěte z pěstounské rodiny, toho se lidé bojí asi nejvíce.

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Myslím, že by byla třeba větší mediální kampaň v TV a možná i více pořadů a dokumentů o PP. Lidé si předávají často zkreslující informace, mají třeba přečtenou knihu Rok kohouta od Terezy Boučkové, která je jen jedním z mnoha úhlů pohledu a je dost depresivní. Podle mě by lidé měli slyšet i pozitivní reakce, vidět v televizi rodiny, kde to funguje a žijí radostný a naplňující život.

Světlana, respondent č. 2

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

S partnerem jsme plánovali vzít si dítě do PP, řádným způsobem zprostředkovaným přes MHMP. Já už syna měla, přítel neměl dítě, a tak jsme si přáli alespoň jedno společně vychovávané. Vše bylo ale nakonec rychleji a jinak. Potkala jsem svoji holčičku při výkonu své profese OSPOD.

Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Přesně v momentě, kdy syn začal odrůstat a my se cítili jako rodiče málo užiteční.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát se pěstounem?

Udělat šťastným dítě nechtěné, nemilované, o které rodiče pečovat nechtějí nebo nemohou.

Měli jste nějakou představu o dítěti?

Ano. Přesně jako je naše dcera. Chtěli jsme dítě jiného etnika, okolo 6 let, s možnou šancí, že jednou bude žít hezký, smysluplný život, prostě lepší život, než měla možnost žít její biorodina.

Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Našli jsme si dceru sami při výkonu mé profese.

Jaký byl průběh PP?

Velmi odlišný, když si dítě najdete sami. Nejdříve k nám chodila dcerka na hostitelku a pak jsme se rozhodli, že podáme návrh na PP k soudu. Vše dobře dopadlo, jen s tím magistrát měl velké problémy a nedokázal pochopit, že by NRP měla fungovat v zájmu dítěte. Bohužel byrokracie stále je a bude, s tím nic nenadělá ani nejvyšší zájem dítěte.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Širší rodina obdivně. A ostatní známí, které jsme šokovali, v pěstounské péči vidí jen peníze a odsuzovali nás. Především proto, že si bereme dítě pro peníze, že to není normální, brát si romské dítě, které má rodinu, že už nejsem nejmladší na tak malé dítě, že nový přírůstek do rodiny jistě negativně ovlivní našeho syna atd.

Cítíte se naplnění rolí rodiče-pěstouna?

Ano, moc. Přesně takovou dcerku jsme si přáli. Jen máme malinko obavy do budoucna, aby naši zdravou výchovu neničila její dysfunkční původní rodina.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Zatím máme jen krátkodobé zkušenosti, ale nemáme výhrady, jsme spokojeni.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Za prvé každý preferuje mít své vlastní děti, a když tedy nemůže mít děti a přijme cizí dítě, tak upřednostňuje právě adopci, jelikož je to bez problémů s biologickou rodinou. Dle mého pěstouni nejsou z důvodů, že je to profese velmi náročná. Kdo ji nedělá z lásky k dítěti a jen z lásky k penězům, pohoří a nemá to smysl. Pěstoun musí být na jisté morální úrovni, vyzrálý, profesně vzdělaný, s jasně srovnanými hodnotami. A takových lidí je na světě strašně málo a co se pěstounů týká, tak to bude dle mého obdobné.

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Myslím, že se nejdříve musíme změnit jako společnost. Změnit myšlení, chování, upravit morální hodnoty, nebýt tak sobečtí. A pak půjde vše téměř samo.

Zuzana, respondent č. 3

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Vědomí, že zvládneme více, než máme. Místo navíc, které by jinak bylo zaplněno jinak. Přesah do budoucna, kamarádi pěstouni kolem nás a to, že někde je plno dětí, které žijí jinak, než si myslíme, že je správné. Ani jedno z toho neumím seřadit nějak prioritně, řekla bych, že všechno je na stejné úrovni.

Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Když se nám narodilo první dítě, ale věděli jsme, že to takhle nechceme. Čekali jsme dlouho a mysleli jsme si, že počkáme, až budou děti velké, nakonec to rozhodla náhoda.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát se pěstounem?

Volné místo u stolu a v srdci (ale viz odpověď 1).

Měli jste nějakou představu o dítěti?

Věděli jsme, co nechceme: věděli jsme, že nedáme týrané dítě, že by to bylo velmi obtížné, a dítě s nevy léčitelnou nemocí jako paliativní péče atd.

Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Přihlásili jsme se na výzvu krajského úřadu

Jaký byl průběh PP?

Náročný, nad očekávání komplikovaný, občas hezký, občas dost příšerný – jako život sám.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Přišli jsme o pár přátel, kteří evidentně nebyli přáteli. Vytřídilo se to optimálně, ostatní nás byli schopní akceptovat a snažili se pomoci. Širší rodina je s tím v pohodě, sice tedy na začátku měli řeči, ale to se dalo očekávat, my jsme se na svolení neptali.

Cítíte se naplnění rolí rodiče-pěstouna?

Jestli se cítíme naplnění? Máme mnoho rolí, mnoho tváří a mnoho podob. Možná víc, než je obvyklé, pěstouny jsme prakticky jen pro úřady, jinak jsme rodiče bez ohledu na to, zda se nám děti narodili či ne. A to že máme dítě „s bonusem“ – pořád plníme roli rodiče, kterou by sice pro jedno z dětí mohl plnit někdo jiný, ale protože neplní, tak ji plníme my. Bez ohledu na kolonky na úřadech. Přitulit a vynadat dokážu každému dítěti podle jeho potřeby, na to nepotřebuju rozsudek ani kolonku formuláře.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Doprovázející organizace mohou být dobré i špatné. My máme skvělou a předtím jsme měli taky skvělou, tam, kde jsme ji potřebovali. Ale je potřeba si sednout s klíčovou pracovníci a rozumět si s ní a občas si vyjasnit kompetence. Vzdělávání je fajn, ale hodně si vybírám a pokaždé dávám doporučení, co ještě dalšího je potřeba – obvykle podle potřeb dětí. Ovšem my máme k obvyklým specifikům dítěte v NRP ještě bonus zdravotního handicapu, pak si hledáme školení i jinde.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Protože jsme i úředníky pasovaní na pračky peněz, pobírače dávek a podobnými jmény zvaní. Protože sami sociální pracovníci mají problém s některými pěstouny (uznávat je). Protože mezi pěstouny je řada lidí, kteří buď prošli přípravou (a nechápu, jak se to povedlo) nebo neprošli přípravou a mají v péči vnoučata (a předtím selhali v péči o děti).

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Zlepšením statusu, zlepšením byrokracie kolem žádostí o PP, zkvalitněním příprav – ušití na míru, nečekáním na to, až se naplní skupina žadatelů, ale klidně individuální školení a posouzení. Ostatně můžou školit i vyškolení pěstouni či doprovázející organizace. Tím, že se bude vycházet vstříc pěstounům, a ne biologické rodině dítěte, zejména tam, kde dochází ke konfliktům. Samozřejmě pravidelná supervize pěstounů psychoterapeutem či psychologem by měla být součástí procesu PP. Pěstouni by měli být opečovávaní – alespoň ze strany úřadů (podobně jako další pomáhající profese, a ani tam se to neděje. I vzhledem k případnému syndromu vyhoření je to dost na místě. Ne, že si budeme muset shánět informace o novele, že budeme muset neustále dokládat správné dokumenty, abychom měli nárok na sociální dávky, a kdoví co dalšího. To je jen zbytečná zátěž pro

pěstouny, kteří mají pečovat o traumatizované děti, ne se starat o to, jestli dostanou nebo nedostanou na účet peníze. A samozřejmě to, že bude pěstoun brán jako povolání podobně jako soc. pracovník či zdravotník. Část pěstounů (těch zodpovědných) buď studuje nebo jsou z oboru (pedagog, soc. pracovník, spec. pedagog, psycholog, zdravotník, klíčový pracovník doprovázejících organizací).

Veronika, respondent č. 4

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Vlastní dítě jsme spolu mít nemohli z důvodu genetické zátěže. První dítě jsme adoptovali, protože jsme chtěli mít nějaké „vlastní“, abychom snáze zvládli to, že o ty další se budeme případně „dělit“. Druhé dítě k nám přišlo z širší rodiny, takže jsme si PP „vyzkoušeli“ a rozhodli se, že nás to baví, můžeme být užiteční (na rozdíl od budování kariéry to mělo smysl), a že tam venku je spousta dětí, které potřebují rodinu.

Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Viz předchozí odpověď.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát se pěstounem?

Chtěli jsme mít velkou rodinu a oba máme potřebu pomáhat, dělat něco smysluplného.

Měli jste nějakou představu o dítěti?

Velmi vágní. Netroufli jsme si na dítě s progresivním postižením (genetická zátěž v rodině se týká progresivní smrtelné nemoci), na dítě s FASD a z důvodu dispozice domu jsme nemohli přijmout dítě s těžkým fyzickým handicapem. Trochu jsme napoprvé preferovali chlapce (mají menší šanci na umístění, většina žadatelů chce holčičky). Všechno ostatní nám bylo tak nějak „jedno“.

Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Tak napůl. U prvního jsme čekali na přidělení, ale trochu jsme otravovali na kraji. U druhého zprostředkovaného dítěte jsme dostali „insider info“, kývli, že do toho jdeme a kraj to posvětil.

Jaký byl průběh PP?

Těžko odpovědět... OK, tak takhle. U zprostředkovaného dítěte nemáme kontakt s biologickou rodinou, máme na druhý pokus dobrou doprovodku a dobrou terapeutku. Bohužel nelze totéž říci o stávajícím OSPOD, hodně nám v počátcích házeli klacky pod nohy, protože jim naprosto chyběly informace o problémech dětí v NRP. I to byl důvod, proč se aktuálně stěhujeme.

Pokud jde o děti... Všichni tři jsou poměrně nároční, z různých důvodů zdravotních nebo psychických. Ale neděje se nám nic „hrozného“, jsme v kontaktu s dalšími rodinami s dětmi v PP nebo s dětmi se stejnými diagnózami a podle našich informací naše děti „zlobí“ asi tak, jako běžné děti se stejnými diagnózami. Ano, jsou chvíle, kdy si říkám, že by mi bylo v Bohnicích lépe. Ano, jsou chvíle, kdy v deset večer brečím vysílením, protože když má jeden z nich „svůj den“, za chvíli „nakazí“ ostatní a jsem ráda, že nemáme přímé sousedy a naše zdi mají přes metr tloušťky. Přesto nelitujeme a po přestěhování plánujeme přijmout ještě jedno dítě.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Minimální. Rodina přijala „naše“ děti jako vlastní a zbytek „světa“ jsme nepovažovali za nutné informovat.

Cítíte se naplnění rolí rodiče-pěstouna??

Ano.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Rozdíly jsou velké, až propastné. V některých případech nestojí za nic celá organizace, někde je to konkrétní pobočka nebo konkrétní člověk na místě vedoucího nebo klíčových pracovníků. Máme hodně známých a kamarádů mezi pěstouny a zkušenosti jsou velmi různé, některé spíše hrůzné. Naše aktuální doprovodka je velmi dobrá, mají zkušenosti už z doby, kdy to nebylo povinné, jsou nám velkou oporou. Vzdělávací aktivity mají smysl, témata jsou využitelná.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Důvody se mírně liší kraj od kraje, ale zásadní problém je, že se vyčerpaly kapacity „ideálních pěstounů“ – tedy lidí v ještě produktivním věku, ale s odrostlými vlastními

děti a velkým domem. Dnešní ženy rodí celkově později a častý požadavek na bydlení „ve vlastním“ a „pro každé dítě vlastní pokoj“ naráží na realitu bytové situace. Krajské úřady jsou v některých případech obsazeny stejnými lidmi někdy i dvacet, třicet let, a jejich myšlení se nijak nezměnilo. Podobná situace je na OSPODech, zvláště ve venkovských oblastech jsou pracovníce neinformované, podávají žadatelům nesprávné informace, nebo je samy rovnou „vyřazují“ z důvodů, které nemají oporu v čemkoli, jen proto, že nesplňují ten ideál, který už neexistuje.

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Těžko. Je potřeba nejdříve vzdělat pracovníce OSPOD a krajských úřadů. Změnit pohled na PP jako na něco druhořadého oproti ústavům. Vyházet „dinosauiry“, pro které je ústav první volbou, protože je to pohodlnější. Upravit vzdělávání budoucích sociálních pracovníků tak, aby NRP měla vyšší hodinovou dotaci – zřejmě by to chtělo specializaci, ne že se učí všichni všechno a specializují se až při nástupu do služby. Zvýšit celkově informovanost úředníků o problémech dětí v NRP, způsobených zanedbáním v původní rodině, zdravotním stavem nebo pobytem v ústavu. Totéž u učitelů a vychovatelů. Stále je tu rozšířena představa, že příchodem do nové rodiny všechny problémy skončí a teď už dítě bude fungovat normálně, a když ne, je to vina nové rodiny.

Je potřeba také rozšířit nabídku služeb pro pěstouny. Odlehčovací služby, doučování pro děti, případně i materiální pomoc v případě nutnosti stěhování nebo delší nemoci, lepší přístup k terapiím pro pěstouny i děti. Odměna pěstouna také stále není žádná „výhra“ vzhledem k tomu, že málokterý pěstoun může na plný úvazek pracovat, protože děti vyžadují spoustu pozornosti a péče.

Je potřeba změnit i pohled veřejnosti na pěstouny jako na vyžírky na sociálních dávkách (týká se všech pečujících profesí, přece je to „poslání“, a ne práce, tak co by chtěli).

Teprve pak může mít úspěch nějaká náborová kampaň.

Jana, respondent č. 5

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Máma měla v hostitelce holčičku a my se s manželem rozhodli, že jí chceme pomoci. Sociální pracovníce nám doporučila PP kvůli nejasné prognóze – měla cystu v hlavě, byla

tam možnost zdravotních komplikací a chtěla, abychom v případě léčby měli nějaké finance (i když tehdy ty dávka PP byly nula nic).

Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Uvažovali jsme, až když jsme poznali dceru, měli jsme měsíc po svatbě a do té doby jsme děti neřešili, manžel byl chvíli po dostudování VŠ, já ještě studovala.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát pěstounem?

Lénu najednou z ničeho nic chtěli z Prahy přesunout do Karlových Varů do děčáku, přitom slibovali, že zůstane v Praze, aby mohla hostitelka pokračovat. Navíc ona si zvykla, nechtěla po víkendu do kojeňáku a my prostě neměli to srdce ji tam vrátet. Tehdy byla hostitelka v plenkách, dávali do ní i takhle malé děti (byly jí 3 roky), příprava minimální, hranice se neřešily... Divoký časy...

Měli jste nějakou představu o dítěti?

Chtěli jsme Lénu, takže jo.

Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Viz výše.

Jaký byl průběh PP?

Léna má poruchu attachmentu, tehdy tu nebyla cílená terapie, různě jsme se snažili, vzdělávali, řešili její romství... Něco se podařilo, něco ne... Má i dyslexii, dysgrafii, dyskalkulii, dysfázii – přesto zvládla běžnou základku, byla několikrát vicemistr republiky ve street dance skupin, jezdila na koni, zpívala, závodně hrála fotbal. Byla veselá a akční dítě. Puberta byla náročná, odešla ze školy, v 18 z domova. V devatenácti měla první dítě, teď už má druhé. Partnerské vztahy má složité, ale jako máma je skvělá, o děti se stará skvěle. Pracuje jako prodavačka, často jsme v kontaktu, jezdí k nám, děti jsou boží. Má horší období a lepší období, ale je to lepší a lepší.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Reakce byla různá – někdo to chápal, někdo ne, někdo nás varoval, že je nebezpečné brát si domů cizí dítě a ještě k tomu romské.

Cítíte se naplněni rolí rodiče-pěstouna?

Ano. I když to nebylo a není snadné, je to skvělé a čím je Léňa starší, tím víc vidím, jak je pro ni naše rodina důležitá a jak silné je naše pouto. Asi je jiné, než mezi biologickými rodiči a jejich dětmi, ale silné je myslím stejně. A když vidím, jak jedná se svým synem, občas vidím sebe. To pouto prostě pokračuje dál.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Za nás žádné doprovodné organizace nebyly, účastnili jsme se různých programů Střediska náhradní rodinné péče a Rozumu a citu, ale dobrovolně. Léňa jezdila i na pobyty dětí v náhradce. Posledních pár let po novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí, když začaly doprovázející organizace, jsme spolupracovali s Rozumem a citem, kde jsem tehdy částečně pracovala na dohodu (dělala jsem tam kluby náhradních rodin), se vzděláváním jsme spokojeni nebyli, bylo určeno spíš rodičům, kteří měli malé děti, se vzděláváním začínali. My už do té doby slyšeli spoustu přednášek, byli na mnoha workshopech a tohle pro nás nebylo zajímavé. Doprovázející pracovnice jsme měli dvě – jednu moc milou mladou holku po škole, která ale vypadala spíš jakože se bojí, aby neudělala něco špatně, takže to spíš byla taková formální setkání o ničem. Pak jsme měli paní, která do RaC přišla z OSPODu, taky milá, ale v době, kdy už jsme řešili s Léňou řadu problémů, tak jen řekla, že už jí bude 18, takže už ji to nezajímá, a že kdybychom jí dělali knihu života, tak by teď neměla takovou pubertu (knihu života jsme jí dělali, ale to je fuk). Takže – na novelu jsem se těšila, na podporu doprovázející pracovnice taky, realita ale pak byla jiná... Věřím ale, že to bylo tím, že se s tím tehdy začínalo, snad už je to teď lepší... A asi to bylo i tím, že jsem se v oblasti náhradky pohybovala a občas jsem měla pocit, že toho vím víc než ti, co mě měli doprovázet.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Protože být pěstounem je těžké a není to pro každého. A také se o pěstounské péči málo mluví, i když za poslední roky se to hodně zlepšilo. A v neposlední řadě status pěstouna je pořád trošku nedůstojný, včetně odměny.

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Tak to nevím... Možná příběhy pěstounských rodin, aby to nebylo jen takové to klišé „tlustá dobrosrdečná maminka a deset pěstounů“ (nic proti tomu, ale není to pro

každého), ale i máma, táta a jedno, dvě pěstounata, různí lidé, se kterými se můžou lidé více ztotožnit. Příběhy na sociálních sítích, v časopisech, dokumentární filmy, rozhovory atd...

Karla, respondent č. 6

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Pomoci dítěti, které nemělo to štěstí narodit se do funkční rodiny.

Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Ještě před narozením vlastních dětí. Vždy jsme měli sen mít čtyři biologické děti a páté adoptovat.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát pěstounem?

Pomoci dítěti, které nemělo to štěstí narodit se do funkční rodiny, a být dobrým vzorem pro biologické děti i ostatní lidi.

Měli jste nějakou představu o dítěti?

Ano. Ale ta se pak vůbec nenaplnila.

Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Sami. Brali jsme si dítě nejdříve do hostitelské péče.

Jaký byl průběh PP?

Zatím dobrý.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Často obdiv (vzali jsme si silně traumatizovanou slečnu ke čtyřem malým dětem), ale často také nepochopení, proč tolik riskujeme blaho rodiny.

Cítíte se naplnění rolí rodiče-pěstouna?

Ano, velmi.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Dobře.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Celkovým nastavením společnosti. Charita obecně a občanská angažovanost by měla být mnohem více součástí našich životů.

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Svým vlastním příkladem. Hlásat, jak je důležité se stát pěstounem a sám se dívat doma na telku i přesto, že neexistuje relevantní důvod, proč se pěstounem nestát, je kontraproduktivní.

Tomáš, respondent č. 7

Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se pěstounem?

Možnost přenosu dědičných zdravotních komplikací, přání pomoci dítěti bez rodiny a zdravotní komplikace během obou předchozích těhotenství.

Kdy jste začali uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Ještě před narozením prvního dítěte.

Jaký byl hlavní důvod k rozhodnutí stát pěstounem?

První z důvodů u otázky 1.

Měli jste nějakou představu o dítěti?

Aby případné zdravotní postižení nevyklučovalo budoucí samostatnost.

Vybrali jste si dítě sami nebo jste čekali na přidělení?

Čekali jsme na přidělení. Velkou roli hrála budoucí doprovodná organizace, která se významnou měrou podílela na formování představy, co vlastně chceme, jaké jsou možnosti a co jsme ještě ochotní tolerovat.

Jaký byl průběh PP?

Praktické komplikace přináší romský temperament dítěte neslučitelný s dvěma vlastními „bio“ dětmi a zbytkem rodiny, drogová závislost matky během těhotenství, puberta a zejména skutečnost, že manželka zemřela.

Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí?

Bez výjimky pozitivní. Alespoň v mé přítomnosti.

Cítíte se naplněn rolí rodiče-pěstouna?

V praxi, za situace, kdy po mně úřady a doprovodná organizace nechtějí něco, co obtěžuje, nevnímám rozdíl mezi pěstounstvím a rodičovstvím.

Jak hodnotíte doprovodné organizace a vzdělávání pěstounů?

Z větší části pozitivně. Zvláště řešení některých praktických problémů a témata některých setkání při povinném vzdělávání.

Proč myslíte, že je nedostatek pěstounů?

Jedním z důvodů je nulová veřejná informovanost o této možnosti náhradní rodinné péče, pokud se sám aktivně nezajímám.

Jak motivovat veřejnost, aby se stali pěstouny?

Poskytnout alespoň základní informace, že něco takového existuje.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lucie Hrušková

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Specifika pěstounské péče, praxe a problémy

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 14

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 10

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.